C/2025/6534

4.12.2025

KOMISJONI SUUNISED

Komisjoni teatis: tööstusheite portaali määruse (määruse (EL) 2024/1244) artikli 13 esimese lõigu punkti h kohased suunised selle kohta, kuidas kohaldada praktikas tegevuskoha, rajatise ja käitise mõisteid

(EMPs kohaldatav tekst)

(C/2025/6534)

Käesoleva komisjoni teatise eesmärk on aidata liikmesriikide ametiasutustel kohaldada määrust (EL) 2024/1244. ELi õiguse siduva tõlgendamise pädevus on ainult Euroopa Liidu Kohtul.

Suunised töötas välja Euroopa Keskkonnaamet oma Euroopa inimtervise ja keskkonna teemakeskuse abiga. Komisjon tänab tööstusheite portaali määruse eksperdirühma liikmeid ja vaatlejaid väärtusliku panuse ja aktiivse osaluse eest kogu projektis, sealhulgas seminaridel ja kirjalikes konsultatsioonides.

SISUKORD

Kokkuvõte 4

1. Sissejuhatus 4

2. Geograafiline hierarhia 5

3. Mõisted 7

3.1. Tegevuskoht 7

3.2. Rajatis 8

3.3. Käitis 9

3.4. Käitise osa 10

4. IEPRi kohaste aruandlusüksuste liigitamine 10

4.1. Tööstusliku tegevuskoha määratlemine IEPRi kohase aruandluse kontekstis 11

4.2. Rajatise määratlemine IEPRi kohase aruandluse kontekstis 12

4.3. Käitise määratlemine IEPRi kohase aruandluse kontekstis 12

4.3.1. Paikne tehniline üksus 13

4.3.2. Otseselt seotud tegevused 15

5. Sektoripõhised näited 16

5.1. Energeetikasektor 16

5.2. Jäätmesektor 18

5.3. Rafineerimistehast ja naftakeemiatehast hõlmav tegevuskoht 19

5.4. Ravimitootmise tegevuskoht 20

5.5. Mitmest samas tegevuskohas asuvast käitisest pärinev reovesi 22

5.6. Käitised kodulindude või sigade intensiivkasvatuseks ja tapamajad 24

5.7. IED kohaldamisalasse mittekuuluvad sektorid ja tegevusvaldkonnad 25

5.7.1. Keskmise võimsusega põletusseadmed 25

5.7.2. Allmaakaevandamine ja sellega seotud toimingud, sealhulgas toornafta või -gaasi ammutamine nii maismaal kui ka merel (kui see tegevus ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse) 25

5.7.3. Selline pealmaakaevandamine, mis ei ole kuulu IED I lisa kohaldamisalasse ning mille puhul tegelikuks kaevandamiseks kasutatava maa-ala suurus on 25 hektarit 25

5.7.4. Asulareoveepuhastid (võimsusega vähemalt 100 000 inimekvivalenti) 28

5.7.5. Söödapõhine vesiviljelus, mille tootlikkus on suurem kui 500 tonni aastas 28

5.7.6. Laevaehituseks ja/või laevade lammutamiseks, laevade värvimiseks või nendelt värvi eemaldamiseks kasutatavad käitised, mis on ette nähtud vähemalt 100 m pikkuste laevade jaoks 30

5.7.7. Vee elektrolüüs vesiniku tööstuslikuks tootmiseks – käitised, mis ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse 30

6. Kokkuvõte 30

Lühendite loetelu

Lühend	Nimetus
IED	*Industrial and Livestock Rearing Emissions Directive* (tööstus- ja loomakasvatusheidete direktiiv)
IEPR	*Industrial Emissions Portal Regulation* (tööstusheite portaali määrus)
INSPIRE	*Infrastructure for Spatial Information in Europe* (Euroopa ruumiandmete infrastruktuur)

KOKKUVÕTE

Määruse (EL) 2024/1244 (edaspidi „tööstusheite portaali määrus“ või „IEPR“) artikli 13 esimese lõigu punkti h kohaselt peab komisjon Euroopa Keskkonnaameti abiga ja liikmesriikidega konsulteerides koostama määruse rakendamist toetavad suunised ja neid korrapäraselt ajakohastama. Suunistes käsitletakse seda, kuidas kohaldada nimetatud määruses sätestatud tegevuskohtade, rajatiste ja käitiste mõisteid praktikas.

Käesolev suunisdokument sisaldab raamistikku täpsete ja järjepidevate keskkonnaandmete esitamiseks ELis asuvate tööstuslike tegevuskohtade kohta. Selle eesmärk on aidata selgitada: i) tegevuskoha, rajatise ja käitise mõisteid, mis on esitatud komisjoni määruses (EL) nr 1089/2010 ([1]) (Euroopa ruumiandmete infrastruktuuri (INSPIRE) määrus) (edaspidi „INSPIRE määrus“), ning nende vastavust IEPRis kasutatud mõistetele; ii) käitise mõiste määratlust vastavalt tööstusheidete direktiivile 2010/75/EL ([2]), mida on muudetud direktiiviga (EL) 2024/1785. Dokumendis selgitatakse, kuidas need mõisted sobivad kokku hierarhilise aruandlusstruktuuriga, mis on nõutav INSPIRE määruse kohases ruumiandmete jagamise raamistikus.

Põhijaotised sisaldavad suuniseid järgmise kohta: i) tegevuskohtade, rajatiste ja käitiste määratlemine; ii) tööstusüksuste vaheliste tehniliste ja tegevuslike seoste kirjeldamine; iii) selle kindlaksmääramine, millal tuleks mitut käitist käsitada ühe rajatisena. Samuti käsitletakse dokumendis otseselt seotud tegevusi, mida tuleks käitise heite kohta andmete esitamisel arvesse võtta.

Suunistes on esitatud mitmesuguseid näiteid IEPRi kohase aruandluse kohta. Need näited ei hõlma aga kõiki võimalikke juhtumeid. Iga liikmesriigi pädevad aruandvad asutused peaksid suuniste kohaldamisel arvesse võtma riigi konteksti.

1. SISSEJUHATUS

Tööstusheite portaali määrus (IEPR) ([3]) võeti vastu 24. aprillil 2024 ning sellega asendatakse Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri määrus ([4]), millega loodi ELi tasandi terviklik saasteainete heite- ja ülekanderegister, et rakendada ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni saasteainete heite- ja ülekanderegistrite protokolli ([5]), mida nimetatakse ka Kiievi protokolliks. Muudetud määruse alusel esitatakse esimesed aruanded 2028. aastal, mil liikmesriigid edastavad komisjonile andmed heite ja ülekannete ning ressursikasutuse kohta, samuti muu taustteabe tööstuskäitiste kohta, mida käsitletakse aruandeaasta 2027 raames.

IEPRiga muudetakse võrreldes Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistriga heitearuandluse tasandit – rajatise (mis võib hõlmata üht või mitut käitist) asemel tuleb aruandeid esitada käitise tasandil. Sellega toetatakse vastavusse viimist ja kooskõla tööstusheidete direktiiviga 2010/75/EL (mida on muudetud direktiiviga (EL) 2024/1785, mille alusel see muudeti tööstus- ja loomakasvatusheidete direktiiviks (IED)) ([6]), millega reguleeritakse tööstusheidet käitiste jaoks lubade andmise teel. Seega võimaldab IEPR paremini toetada IED rakendamist ja selle eesmärkide saavutamist ning hinnata IED tulemuslikkust. Käesolevate suuniste koostamisel võeti arvesse tööstusheidete direktiivi I peatükki käsitlevaid keskkonna peadirektoraadi 18. jaanuari 2019. aasta vastuseid direktiivi rakendamise kohta ([7]).

Käitise tasandil toimuvale aruandlusele üleminekul on eeldatavalt piiratud mõju heiteandmete esitamisele enamiku selliste tööstustegevuste kohta, mille puhul üks rajatis hõlmab üht käitist. Muudel juhtudel, kus olukord on mitmekülgsem ja keerukam, on vaja suuniseid ja soovitusi selle kohta, kuidas aruandlusstruktuuri muudatusi arvesse võtta ning kohaldada praktikas tegevuskoha, rajatise ja käitise mõisteid, mis on sätestatud IEPRis. Vastavalt IEPRi artikli 13 esimese lõigu punktile h on komisjonil kohustus Euroopa Keskkonnaameti abiga ja liimesriikidega konsulteerides sellised suunised välja töötada.

([1]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02010R1089-20231119.
([2]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02010L0075-20240804.
([3]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1716560231787&uri=CELEX%3A32024R1244.
([4]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32006R0166.
([5]) https://unece.org/DAM/env/pp/prtr/Protocol%20texts/PRTR_Protocol_e.pdf.
([6]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02010L0075-20240804.
([7]) https://circabc.europa.eu/ui/group/06f33a94-9829-4eee-b187-21bb783a0fbf/library/cbcfa4fc-cb8e-4cd7-bf7a-cbba10c28fb4?p=1&n=10&sort=modified_DESC.

Käesoleva suunisdokumendi eesmärk on seda nõuet täita ning selleks esitatakse i) näiteid selle kohta, mida tegevuskoht, rajatis ja käitis endast kujutavad; ii) sektoripõhiseid näiteid rajatiste ja käitiste vaheliste seoste kohta ning iii) soovitusi selle kohta, kuidas kõnealuseid mõisteid kohaldada ja tööstusheidet käsitlevas aruandluses arvesse võtta. Selle dokumendi üks põhieesmärk on tagada, et tööstusettevõtjad ja liikmesriikide pädevad asutused mõistaksid termineid „rajatis“ ja „käitis“ IEPRi kohase aruandluse kontekstis ühtmoodi. See aitab suurendada esitatavate andmete järjepidevust ja täpsust.

Käesolevas suunisdokumendis on esitatud mitmesuguseid näiteid IEPRi kohase aruandluse kohta. Need näited ei hõlma aga kõiki võimalikke juhtumeid. Iga liikmesriigi asjaomased pädevad aruandvad asutused peaksid suuniste kohaldamisel arvesse võtma riigis valitsevaid tingimusi.

Suunisdokument koosneb järgmistest osadest:

— 2. jaotises kirjeldatakse hierarhilisi aruandlustasandeid tööstusliku tootmise asukohtades;

— 3. jaotis sisaldab kõigi hierarhiatasandite määratlusi;

— 4. jaotises selgitatakse, kuidas määratleda IEPRi kohases aruandluses tegevuskohad, rajatised ja käitised, ning kirjeldatakse tehnilisi üksusi ja tehnilisi seoseid;

— 5. jaotises esitatakse mitu näidet rajatiste ja käitiste vahelistest seostest;

— 6. jaotises esitatakse kokkuvõtvad märkused ja lisateabe allikate loetelu.

Komisjoni rakendusotsuse (EL) 2018/1135 ([8]) alusel loodi ELi tööstusobjektide register ning käesolevate suuniste eesmärk on täiendada ELi tööstusobjektide registrisse andmete esitajate juhendit ([9]) ja selle ajakohastatud versioone. Kõnealune juhend sisaldab kogu olulist teavet selle kohta, kuidas tööstusettevõtjad peaksid andma aru asjaomastest IEPRi ning tööstus- ja loomakasvatusheidete direktiivi (IED) kohastest andmevoogudest. Kuigi käesolevat suunisdokumenti on võimalik kasutada eraldiseisvalt, on soovitatav kasutada seda koostoimes ELi tööstusobjektide registrisse andmete esitajate juhendiga.

Käesolevas suunisdokumendis ei käsitleta muudetud IED artikli 70b kohast kodulindude ja sigade kasvatamist käsitlevat liitmisreeglit. Nagu on märgitud IED artikli 70b lõikes 2, avaldab komisjon pärast ELi liikmesriikidega konsulteerimist konkreetsed „suunised kriteeriumide kohta eri käitiste käsitamiseks [...] ühe üksusena“ selles sektoris vastavalt IED artikli 70b lõikele 1.

2. GEOGRAAFILINE HIERARHIA

IEPRi ja komisjoni rakendusotsuse (EL) 2018/1135 kohaselt nõutav hierarhiline aruandlus tööstusliku tootmise asukohtade kohta põhineb Euroopa ruumiandmete infrastruktuuri (INSPIRE) määrusel ([10]) ning kätkeb endas tööstustegevusega seotud teabe korrastamist ja struktureeritud esitamist. INSPIRE määruse eesmärk on luua ühtlustatud raamistik ruumiandmete, sealhulgas keskkonna- ja tööstusaspektidega seotud andmete jagamiseks kogu Euroopas. Tööstusliku tootmise asukohti liigitatakse vastavalt nende liigile, tegevusvaldkonnale ja keskkonnamõjule. Hierarhiline struktuur hõlmab üldjuhul eri tasandeid, mis võimaldavad esitada eri liiki teavet, nt andmeid asukoha, tootmisprotsesside ja heite kohta. Selline käsitlusviis hõlbustab eri allikatest pärit andmete järjepidevat lõimimist ning võimaldab seeläbi teha terviklikku ruumilist analüüsi, piiriülest võrdlust ning teadlikke otsuseid keskkonnapoliitika ja tööstustegevuse reguleerimise kohta.

([8]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D1135&from=ET.

([9]) Uusim versioon 19. detsembrist 2024: https://cdr.eionet.europa.eu/help/euregistry/Documents/EU%20Registry_Manual%20for%20Reporters_v1.12.pdf.

([10]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02010R1089-20231119, IV lisa, punkt 8.2.

INSPIRE määruse kohases andmestruktuuris on tööstusliku tootmise asukohtade hierarhilised kihid määratletud vastavalt nende geograafilistele seostele:

— toimlad;

— tootmisrajatised;

— tootmiskäitised;

— tootmiskäitise osad.

Seda hierarhiat, samuti stsenaariumi, kus 1. rajatises asuv elektrijaam on tehniliselt seotud 2. rajatises asuva rafineerimis- ja keemiatehasega, on näitlikustatud joonisel 2.1. Olenemata tehnilisest seosest (st elektrienergiaga varustamine, mida kujutavad nooled), käitavad rajatisi eri füüsilised või juriidilised isikud ning seega on tegemist (käitaja tasandil) eraldiseisvate rajatistega (lähtuvalt rajatise mõiste määratlusest IEPRis; vt punkt 3.2). Rajatiste, käitiste ja tehniliste seoste eri kombinatsioone käsitletakse üksikasjalikult 4. jaotises.

Joonis 2.1

Tööstusliku tegevuskoha lihtskeem

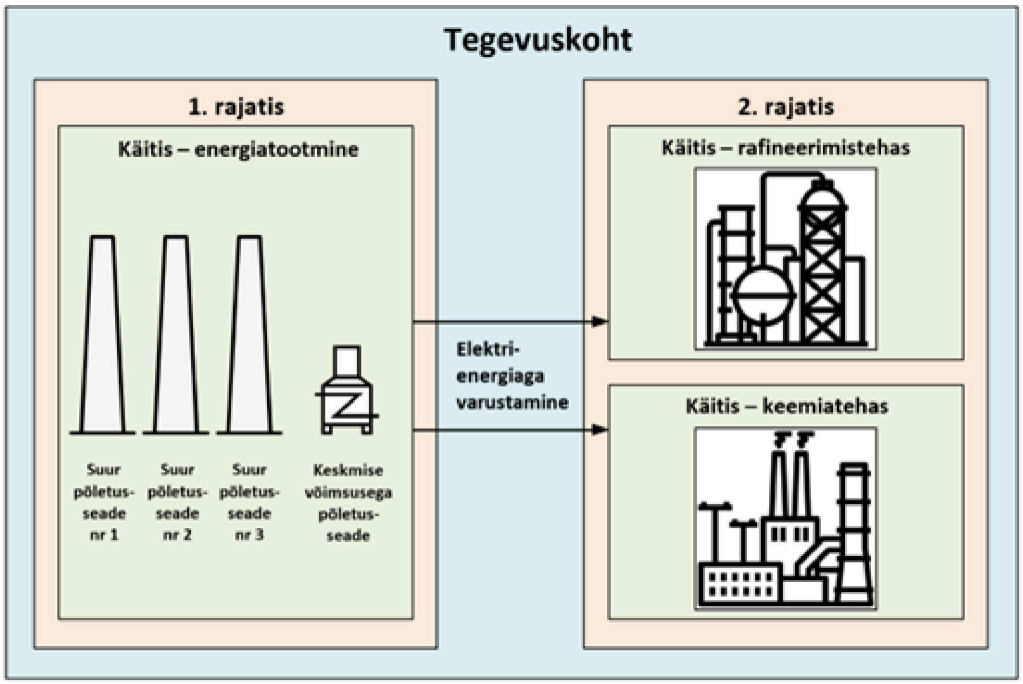

Saasteainete heite- ja ülekanderegistrite protokolli kohaselt peab selle kohaldamisalasse kuuluva tööstustegevuse kohta andmeid esitama rajatise tasandil ning protokollis on rajatise mõiste määratletud vastavalt INSPIRE määrusele. IEPRi kohaselt peab käitaja esitama andmeid käitise tasandil, mida võidakse omakorda jälgida rajatise tasandil; tänu asjaolule, et jätkuvalt määratakse kindlaks rajatis, mille alla käitis kuulub, on tagatud järjepidevus varasema aegreaga (st Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistril põhinenud aruandlusega), mis hõlmab heite- ja ülekandeteavet rajatise tasandil. Samuti tuleb IEPRi kohaselt esitada andmeid tegevuskoha kohta, kus rajatis ja käitis(ed) asuvad. Ehkki IEPRi kohaselt esitatakse nüüd keskkonnateavet käitiste kohta, tuleb seega siiski endiselt tagada võimalus esitada andmeid rajatise ja tegevuskoha tasandil.

Joonisel 2.2 on näitlikustatud kavandatavad uued andmevood haldus-, geograafilise ja temaatilise teabe esitamiseks IEPRi alusel. Enamikul rajatistel, mille kohta esitati 2022. aastal andmed ELi tööstusobjektide registrisse, on üks ühele seos IEDga hõlmatud käitisega (st 1. rajatis hõlmab 1. käitist), ning on rajatisi, kus on rohkem kui üks käitis. Tasub märkida, et IED kohaldamisalasse kuuluv käitis võib hõlmata ka käitise osa.

Joonis 2.2

Tööstusheite andmevood

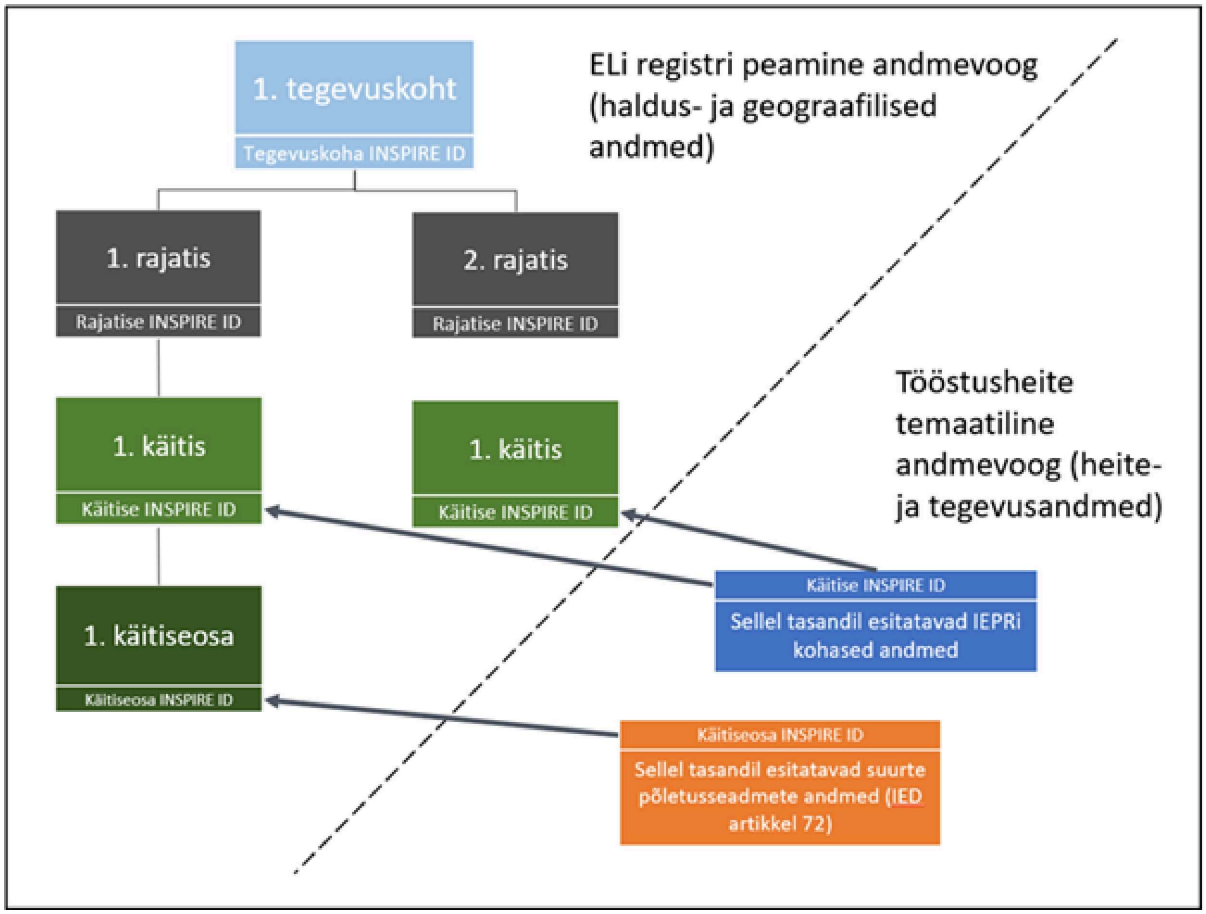

3. MÕISTED

Selles jaotises selgitatakse IEPRis määratletud tegevuskoha, rajatise, käitise ja käitise osa mõisteid.

3.1. **Tegevuskoht**

INSPIRE määruse IV lisa punktis 8.2.4 on määratletud toimla mõiste järgmiselt: „[k]onkreetses geograafilises asukohas olev kogu maa, kus tootmiskäitis oli, on või kuhu seda planeeritakse. Siia kuulub kogu taristu, kõik seadmed ja materjalid.“ IEPRis kasutatakse terminit „tegevuskoht“, mis on „käitise ja rajatise geograafiline asukoht“ (vt joonis 2.1).

ELi tööstusobjektide registrisse andmete esitajate juhendis ([11]), mille Euroopa Keskkonnaamet avaldas selleks, et toetada aruandvaid riike andmete esitamisel, on täpsustatud, et tegevuskoht hõlmab üht või mitut tööstuspiirkonda, kus tegutsevad eri käitajad, kes käitavad seotud rajatisi ja käitisi. Tegevuskohana käsitamiseks peavad olema täidetud järgmised kriteeriumid.

— **Geograafiline lähedus:** rajatised ja nende käitised peavad füüsiliselt asuma samas asukohas. Kui tegevuskohta eraldab füüsiline barjäär (nt maantee, raudtee või jõgi), ei tähenda see aga automaatselt, et tegemist on kahe eraldi tegevuskohaga.

— **Tegevuste seotus:** kui samas tegevuskohas asuvaks soovitakse lugeda enam kui üks rajatis või käitis, peavad kõik need üksused olema kas omavahel tehniliselt seotud või toimima koos ühisel eesmärgil (nt kui samas tegevuskohas asuvad nii autode monteerimise rajatis kui ka autotööstuse tarneahela osaks olevad sellega seotud rajatised).

([11]) https://cdr.eionet.europa.eu/help/eprtr_lcp/Documents/E-PRTR-LCP%20Manual%20for%20reporters%20v1.6.pdf.

— **Omandilise kuuluvuse ebaolulisus:** omandiõigusel ei ole tegevuskoha kindlaksmääramisel iseenesest tähtsust, st üks tegevuskoht võib hõlmata mitut rajatist (millel on eri omanikud/käitajad), kui need on vastavalt eespool osutatud kriteeriumidele omavahel seotud.

— **Linnaplaneerimise ebaolulisus:** linna üldplaneeringus tööstustegevuse jaoks ette nähtud ühel ühtsel krundil võib asuda mitu tegevuskohta. Vajaduse korral tuleb neid tegevuskohti eristada vastavalt eespool teises punktis osutatud kriteeriumile.

Joonisel 3.1 on näitlikustatud olukorda, kus kolm üksteisega külgnevat rajatist asuvad kahes tegevuskohas, kuna neis kahes tegevuskohas toimuvad tegevused ei ole ühised ega omavahel seotud. 1. tegevuskohas paikneb toiduaine- ja joogitootmise rajatis, mida käitab eraldiseisev pruulikoda; 2. tegevuskohas paikneb kaks rajatist, millel on eri käitajad, kuid neis toimuvad tegevused on omavahel seotud.

Joonis 3.1

Kahe tööstusliku tegevuskoha lihtskeem

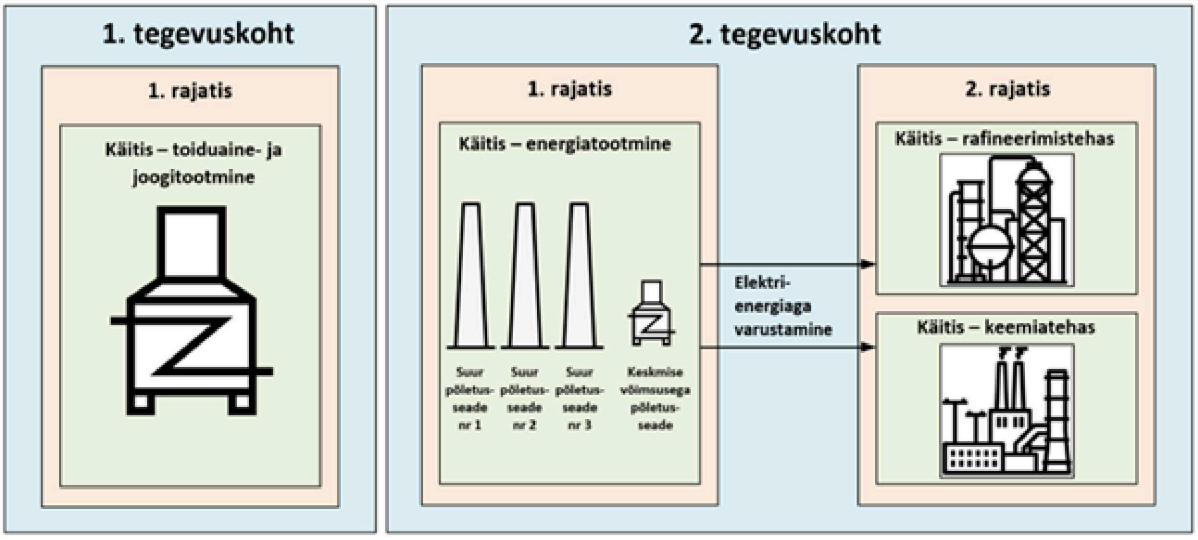

3.2. **Rajatis**

INSPIRE määruse IV lisa punktis 8.2.1 on tootmisrajatise mõiste määratletud järgmiselt: „[ü]ks (või enam) samas kohas asuv käitis, mida käitab sama füüsiline või juriidiline isik, mis on projekteeritud, ehitatud või paigaldatud konkreetsete tootmis- või tööstuseesmärkide täitmiseks ning mis on varustatud tervikliku taristu, kõigi seadmete ja materjalidega“.

IEPRi artikli 3 punktis 2 esitatud määratluse kohaselt on rajatis „üks või mitu käitist või selle osa, mis asuvad samas tegevuskohas ning mida käitab sama füüsiline või juriidiline isik“. Ehkki temaatilised andmed esitatakse edaspidi käitise tasandil, on oluline säilitada ka rajatise mõiste ja seda jätkuvalt kasutada. See on vajalik peamiselt selleks, et tagada:

— kooskõla saasteainete heite- ja ülekanderegistrite protokolliga;

— kooskõla IEPRi artikli 5 lõike 1 punktiga a, mille kohaselt peab Euroopa tööstusheite portaal alates 2028. aastast võimaldama kasutajatel otsida ja alla laadida andmeid rajatise järgi;

— kooskõla INSPIRE määrusega;

— järjepidevus Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistris varem esitatud andmete aegreaga.

IEPRi kohaselt tuleb esitada andmed iga rajatise kohta eraldi, sealhulgas teave käitaja kohta, geograafilised koordinaadid, nimi ja funktsioon, olenemata sellest, kas tegevuskoht hõlmab: i) üht rajatist ühe käitisega; ii) üht rajatist mitme käitisega (nt keemiatehas ja elektritootmisüksus, mida käitab sama käitaja) või iii) mitut ühe või mitme käitisega rajatist, millel on eri käitajad (nt kolm keemiatehast, mida käitavad eri käitajad, iseseisvalt käitatav reoveepuhasti ja kogu tegevuskohta teenindav elektrijaam). Kõigil juhtudel tuleb rajatisega seonduvad konkreetsed andmed esitada iga rajatise kohta eraldi koos asjaomase ühe ja sama tegevuskoha identifikaatoriga.

IEPRi alusel on rajatise mõiste määratletud lähtuvalt tegevusest, mille eest käitaja tegevuskohas vastutab. IED artikli 3 punkti 15 kohaselt on käitaja „füüsiline või juriidiline isik, kes täielikult või osaliselt käitab käitist, põletusseadet, jäätmepõletus- või -koospõletustehast, või kelle kontrolli alla need kuuluvad või kellele on siseriiklike õigusaktide kohaselt antud määrav otsustusõigus käitise, seadme või tehase tehnilise toimimise suhtes“; sellele määratlusele on viidatud ka IEPRi artikli 3 punktis 8. Käitaja vastutab kõigi IEPRi ja IED kohaste tegevuste eest rajatises. Maaomanikul ei ole sellega seoses mingit rolli, kui ta ei osale rajatise käitamisel.

Käitaja (kes võib rentida rajatist omanikult või olla ise omanik) on sageli see juriidiline isik, kes on märgitud asjaomasel loal (vt tekstikast nr 3.1). Kui IEDga hõlmatud käitisel on mitu käitajat, kes tegutsevad ühe loa alusel (nn raamluba), tuleb IEPRi alusel määratleda mitu rajatist ja käitist vastavalt sellele, kuidas jaguneb eri käitajate vastutus. Selleks et hõlbustada selliste rajatiste tekitatava keskkonnasurve analüüsi, tuleks nende kohta aru andmisel esitada sama asjaomase tegevuskoha andmed. Tasub märkida, et luba ei ole tegelikkuses vaja osadeks jagada; selline mõtteline eraldamine on vajalik üksnes IEPRi kohaseks aruandluseks. Täpsem teave on esitatud punktis 4.2.

3.3. **Käitis**

INSPIRE määruse IV lisa punktis 8.2.2 on osutatud tehnilistele üksustele, mis võivad olla näiteks masinad, aparaadid või seadmed, mis on konkreetsete protsesside või tegevuste läbiviimiseks kasutatavas tootmisrajatises eraldi käitise või tootmisliinina kohale paigaldatud või kasutamiseks ühendatud. Need üksusi käitatakse tavaliselt osana suuremas tööstuslikus tegevuskohas toimuvast tegevusest ja neid iseloomustatakse nende funktsioonide, protsesside ja heite järgi. Käitised võivad koosneda ühest või mitmest tehnilisest üksusest (nt reaktorid, ahjud või mootorid), mis toimivad koos teatud kindla funktsiooni täitmiseks.

Käitise mõiste määratlused on IEPRis ja IEDs nüüd peaaegu identsed. Ainus erinevus on see, et IED artikli 3 punktis 3 on osutatud IED I, Ia ja VII lisale, samal ajal kui IEPRi artikli 3 punktis 1 on osutatud IEPRi I lisale, kus on omakorda osutatud IED I ja Ia lisale. Seega kasutatakse käesolevates suunistes käitise mõistet vastavalt IEPRis esitatud määratlusele, mis hõlmab omakorda IED kohast määratlust, kui välja arvata IED VII lisa 1. osas loetletud tegevusvaldkonnad (käitised ja tegevused, kus kasutatakse orgaanilisi lahusteid, kuna need valdkonnad ei pruugi kuuluda IED I või Ia lisa kohaldamisalasse).

Tekstikast nr 3.1. Käesolevas dokumendis kasutatav käitise määratlus

Selles dokumendis kasutatav käitise määratlus vastab IEPRi kohasele määratlusele, mis omakorda vastab IED kohasele määratlusele, kui välja arvata IED VII lisa 1. osas loetletud tegevused. IEPRi kohases käitise määratluses ei ole täpsustatud, kuidas käitisi IED alusel kindlaks määratakse või kuidas tuleks kohaldada PVT-järeldusi. IEPR puhul on tegemist peamiselt aruandlusmehhanismiga, samal ajal kui IEDga on ette nähtud õigusraamistik, millega määratakse kindlaks käitised lubade andmise ja PVT-järelduste kohaldamise eesmärgil. Peale selle kasutatakse IEPRis rajatise mõistet, mida IED ei sisalda. See toob kaasa olukorra, kus mitu käitajat haldavad sama käitise osi (nt raamloa alusel, nagu on kirjeldatud punktis 3.2), kuid andmed esitatakse mitme rajatise kohta, millest igaüks hõlmab üht või mitut käitist.

Kuigi kõik IED I ja Ia lisas loetletud tegevusvaldkonnad kuuluvad nüüd IEPRi kohaldamisalasse, hõlmab IEPR ka järgmisi täiendavaid tegevusvaldkondi:

— keskmise võimsusega põletusseadmed ([12]), mis ei kuulu tehnilise üksusena või otseselt seotud tegevuse raames (vt punkt 4.3.2) IED I lisa kohaldamisalasse ja mille nimisoojusvõimsus on vähemalt 20 MW, kuid alla 50 MW;

— allmaakaevandamine ja sellega seotud toimingud, sealhulgas toornafta või -gaasi ammutamine nii maismaal kui ka merel (kui need ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse);

— selline pealmaakaevandamine, mis ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse ja mille puhul tegelikuks kaevandamiseks kasutatava maa-ala suurus on vähemalt 25 hektarit;

([12]) Põletusseadmed, mida kasutatakse direktiivi (EL) 2015/2193 artiklis 2 osutatud tegevusvaldkondades.

— asulareoveepuhastid võimsusega vähemalt 100 000 inimekvivalenti;

— söödapõhine vesiviljelus, mille tootlikkus on suurem kui 500 tonni aastas;

— laevaehituseks ja/või laevade lammutamiseks, laevade värvimiseks või nendelt värvi eemaldamiseks kasutatavad käitised, mis on ette nähtud vähemalt 100 m pikkuste laevade jaoks;

— vee elektrolüüs vesiniku tööstuslikuks tootmiseks, kui tootmisvõimsus on alla 50 tonni ööpäevas ([13]).

5. jaotises (sektoripõhised näited) on eraldi punkt, kus keskendutakse IEPRi kohaldamisalasse kuuluvatele tegevusvaldkondadele, mida IED ei hõlma.

3.4. **Käitise osa**

INSPIRE raamistiku alusel saab tööstustegevuse kohta andmeid esitada mitmel tasandil, sealhulgas tegevuskoha, rajatise ja käitise tasandil. IEPRi alusel toimub kõige üksikasjalikum aruandlus käitise osa tasandil, mis võimaldab üksikasjalikult jälgida heitkoguseid ja muid andmeid, näiteks käitise konkreetsete üksuste energiatarbimist või põletusvõimsust. INSPIRE andmespetsifikatsiooni kohaselt võib käitisel olla mitu erineva tehnilise otstarbega osa; siiski käsitatakse neid ühe käitisena, kui need on juriidiliselt või tehniliselt omavahel seotud ning neid käitatakse ühtse tehnilise üksusena.

Kuigi IEDs ega IEPRis ei ole terminit „käitise osa“ sõnaselgelt määratletud, mõistetakse selle all tavaliselt käitise komponente või üksusi, sealhulgas suuri põletusseadmeid ja jäätme(koos)põletustehaseid. Need käitise osad on käitise üldise käitamise seisukohast kriitilise tähtsusega ning nende suhtes kohaldatakse konkreetseid IED III ja IV peatükis sätestatud regulatiivseid nõudeid, samuti üksikasjalikke aruandlusnõudeid, mis on sätestatud IED artiklis 72 ning komisjoni rakendusotsuses (EL) 2018/1135, kus on kehtestatud sellise teabe liik, vorm ja esitamise sagedus, mille liikmesriigid teevad kättesaadavaks IED rakendamist käsitleva aruandluse jaoks.

ELi tööstusobjektide registri kontekstis ei ole käitise osa mõistet samuti määratletud, kuid selle all mõistetakse käitise funktsionaalset allüksust. Nendes allüksustes viiakse läbi eraldi ülesandeid või protsesse, mille tulemusena muutub asjaomase käitise koguheide või keskkonnamõju. Näiteks kuuluvad suured põletusseadmed ja jäätme(koos)põletustehased IED III ja IV peatüki kohaldamisalasse, kuid kooskõlas IED artikli 72 lõikega 3 hõlmab IEPRi kohane aruandlusmehhanism komisjoni rakendusotsuse (EL) 2018/1135 alusel üksnes suurte põletusseadmete heidet. Jäätme(koos)põletustehaste kohta ei ole IEDs ega IEPRis kehtestatud samaväärseid heite aruandluse nõudeid, kuid nende suhtes kehtivad teistsugused nõuded, näiteks tuleb esitada nende nimipõletusvõimsus ja lubatud põletusvõimsus. ELi tööstusobjektide registris kajastatakse nii suuri põletusseadmeid kui ka jäätme(koos)põletustehaseid käitise osadena.

IEPRi kohases aruandluses liigitatakse käitise osaks ka keskmise võimsusega põletusseadmed nimisoojusvõimsusega 20–50 MW, kui need juba ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse.

4. IEPRI KOHASTE ARUANDLUSÜKSUSTE LIIGITAMINE

Selles jaotises esitatud suunised on aruandvatele riikidele abiks tööstuslike tegevuskohtade, rajatiste ja käitiste eri geograafiliste tunnuste kindlakstegemisel. Tekstis tutvustatakse ja analüüsitakse kõiki INSPIRE hierarhiatasandeid (vt tabel 4.1). Keerukate või nüansseeritud olukordade puhul tuleb arvesse võtta iga üksikjuhtumi asjaolusid ja vajaduse korral konsulteerida pädeva asutuse loaandjate, Euroopa Keskkonnaameti või komisjoniga. Ettevõtjate jaoks ette nähtud Euroopa Keskkonnaameti kasutajatoega saab ühendust võtta aadressil industry.helpdesk@eea.europa.eu.

([13]) Ehkki IEPRis on seda tegevust kirjeldatud üksnes kui „tööstuslikku tootmist“, loetakse see tegevus juhul, kui tootmisvõimsus ületab 50 tonni päevas, IED kohasesse tegevusvaldkonda 6.6 kuuluvaks. Seega võib järeldada, et IEPRi I lisa kohase tegevusvaldkonna 9 puhul on silmas peetud käitisi, mille võimsus jääb alla selle künnise.

Tabel 4.1

Tööstusüksuste geograafilised tunnused

Hierarhiatasand	Kirjeldus
Tegevuskoht	Kogu maa-ala, kus asub üks rajatis või mitu omavahel funktsionaalselt (kas tegevuslikult, majanduslikult või tehniliselt) seotud rajatist.
Rajatis	Rühm käitisi või tehnilisi üksusi, mida haldab üks ja sama käitaja.
Käitis	Konkreetne paikne tehniline üksus või rühm tehniliselt seotud üksusi rajatises, kus toimub tööstustegevus.
Käitise osa	Käitise üldise toimimise seisukohast olulised käitise alamkomponendid, näiteks suur põletusseade, integreeritud jäätme(koos)põletustehas või keskmise võimsusega põletusseade (mis ei ole IED kohaldamisalasse kuuluva käitise osa).

4.1. **Tööstusliku tegevuskoha määratlemine IEPRi kohase aruandluse kontekstis**

Kui tööstuslik tegevuskoht hõlmab üht või mitut rajatist ja käitist, tuleks aruandluses arvesse võtta järgmisi aspekte.

— **Asukoht:** tegevuskoht tähendab füüsilist asukohta, mitte tingimata ühte rajatist või käitist.

— **Seoste olulisus:** eri piirkondades tehtavaid tegevusi saab käsitada samas tegevuskohas toimuvana, kui need on omavahel kas tegevuslikult, majanduslikult või tehniliselt otseselt seotud. Neid mõisteid võib kirjeldada alljärgnevalt.

  — **Tegevuslik seos:** kui eri rajatisi kasutatakse samal tööstuslikul eesmärgil, tuleks neid käsitada osana ühest tegevuskohast. Näiteks kui ühes rajatises töödeldakse tooraineid ja teises rajatises toimub lõpptoote kokkupanek, on need omavahel seotud ja seega toimivad koos. Kui esitada nende kohta andmed ühe tegevuskoha andmetena, annab see täpsema ülevaate sellest, kuidas tööstusprotsess tervikuna toimib.

  — **Majanduslik seos:** eraldi rajatisi saab käsitada osana samast tegevuskohast, kui neis toimub sama majandustegevus või neis panustatakse samasse majandustegevusse, näiteks kui neil on ühised finantsressursid või majanduslikud eesmärgid või ühine juhtimine. Selle seosega rõhutatakse tegevuste lõimitust ning seega on võimalik hõlpsamini mõista kogu tööstustegevuse majanduslikku jalajälge ja tulemuslikkust, kui nende rajatiste kohta esitatakse andmed ühe tegevuskoha andmetena.

  — **Tehniline seos:** rajatisi saab käsitada osana samast tegevuskohast, kui neil on ühine tehnoloogia- või kommunaaltaristu või ühised tehnilised protsessid. Neis tehtavad omavahel seotud toimingud on osa terviklikust tööstusprotsessist ja kui neid seoseid võetakse aruandluses arvesse, annab see selgema ülevaate tööstusvõrgustikust ja ressursivoogudest.

  Kõnealused seosed on olulised seepärast, et need annavad tööstustegevustest lõimituma pildi ning aitavad tagada, et asjaomaseid tegevusi käsitlevad andmed kajastavad täpselt eri piirkondades tehtavate toimingute omavahelist seotust. See omakorda aitab paremini mõista tööstusliku tootmise mahtu, tõhusust ja ulatust.

— **Omandiline kuuluvus:** maa-ala omandilisel kuuluvusel ei ole tegevuskoha määratlemisel tähtsust.

— **Käitajad:** mitut rajatist (mida käitavad eri käitajad) saab käsitada osana samast tegevuskohast, kui neis tehtavate toimingute vahel on otsene funktsionaalne (tegevuslik, majanduslik või tehniline) seos.

— **Tegevuskoha piirid:** tegevuskoha piire ei saa usaldusväärselt kindlaks määrata üksnes tarade järgi.

— **Väike füüsiline eraldatus:** kui tegevuskohast läheb läbi maantee või liinikoridor, ei määra see ära tegevuskoha piire, kui asjaomased piirkonnad asuvad suhteliselt lähestikku.

Näide seoste ja asukoha tähtsusest: mahuteid, mis on torujuhtmete kaudu ühendatud keemiatehasega, käsitatakse tehasega samas tegevuskohas asuvana.

Kui aga mahutid asuvad mõnes kaugemas sadamas, on vaja eksperdihinnangut, et otsustada, kas need loetakse põhirajatisega samas tegevuskohas asuvaks. Tuleks võtta arvesse tehnilise seose (nt torujuhtmete, transpordiviiside) ulatust ja üldist keskkonnamõju.

4.2. **Rajatise määratlemine IEPRi kohase aruandluse kontekstis**

Rajatise piiritlemiseks tuleks arvesse võtta järgmisi aspekte:

— **Omandiline kuuluvus / käitaja:** rajatise piiride määramiseks kasutatavate tegevuste eest vastutab käitaja. Tegemist võib olla juriidilise või füüsilise isikuga, kes rendib rajatist või maa-ala omanikult või on ise omanik. Käitaja on kindlaks määratud asjaomasel loal. Kui IED kohaldamisalasse kuuluvat käitist kasutab mitu käitajat ühe raamloa alusel, tuleks vastav loaga hõlmatud käitis jagada käitaja määratlusest lähtuvalt mõtteliselt mitme rajatise vahel (mis hõlmavad üht või mitut käitist), mis kõik on seotud eri käitajate konkreetsete tegevusvaldkondadega. Kuigi tehnilises mõttes on tegemist käitise osadega, mida käitavad eri käitajad, võimaldab see lähenemisviis esitada andmeid vastavalt IEPRi kohasele rajatiste ja käitiste struktuurile. Luba ei ole tegelikkuses vaja osadeks jagada; selline mõtteline eraldamine on vajalik üksnes selleks, et esitatavad andmed vastaksid IEPRi kohasele rajatise määratlusele.

— **Mitu käitist:** üks rajatis võib hõlmata mitut käitist, kui neid käitab sama ettevõte või isik ning kui need on omavahel funktsionaalselt seotud ja asuvad suhteliselt lähestikku.

— **Funktsionaalne seos:** siin peetakse silmas käitaja kasutatavas rajatises läbi viidavat üht või mitut tegevust. Need tegevused ei pea olema tehniliselt seotud ning võivad hõlmata nii IED kohaldamisalasse kuuluvaid kui ka muid tegevusi (näiteks tööstusliku reoveepuhasti kasutamine nõrgvee või reoveesette käitlemiseks (IED kohase tegevusvaldkonna 5.3 alapunkt a või b) ning asulareoveepuhasti kasutamine olmereovee käitlemiseks (IEPRi kohane tegevusvaldkond 6)), mida teostab sama ettevõte ja mille omavahelise sõltuvuse määr varieerub. Näitena võib tuua asulareoveepuhasti, mida sama ettevõte kasutab samas asukohas ka jäätmekäitluseks, kusjuures neid tegevusi teostatakse kõrvuti. Kõnealused kaks käitist ei ole tehniliselt seotud, kuid neil on funktsionaalne seos, sest ettevõte vastutab mõlema tegevuse juhtimise eest.

4.3. **Käitise määratlemine IEPRi kohase aruandluse kontekstis**

18. jaanuaril 2019 avaldas keskkonna peadirektoraat tööstusheidete direktiivi I peatükki käsitlevad vastused direktiivi rakendamise kohta ([14]). Need küsimused ja vastused on seotud käitise, käitaja, tehnilise seose ja muude mõistetega ning neid on käesolevas jaotises arvesse võetud, et tagada kooskõla IEDs ja IEPRis sätestatud määratlustega ja nende tõlgendustega.

Käitise piiritlemiseks tuleks arvesse võtta ja hinnata järgmisi aspekte:

— **Mitu käitist:** ühes IEPRi kohases rajatises võib olla üks või mitu käitist, mida käitab sama ettevõte või isik (vt punkt 4.2).

— **Loa ulatus:**

  — üks luba võib hõlmata üht või mitut käitist, mida sama käitaja käitab samas tegevuskohas (IED artikli 4 lõige 2).

  — Luba võib hõlmata enam kui üht käitajat, kes vastutavad eraldiseisvalt konkreetsete samas loas loetletud tegevusvaldkondade eest (IED artikli 4 lõige 3). IEPRi kohases aruandluses tuleb selliseid tegevusi kajastada eraldi rajatistes (ja nendega seotud käitistes) toimuvana, kuna neid viivad läbi eri käitajad. Need tegevused tuleb eraldada üksnes IEPRi kohaseks aruandluseks. Luba ei ole tegelikkuses vaja osadeks jagada.

([14]) https://environment.ec.europa.eu/topics/industrial-emissions-and-safety/industrial-and-livestock-rearing-emissions-directive-ied-20_en, jaotise „Implementation“ alljaotises „Guidance and implementing rules“.

— **Tuleb kindlaks teha** IEPRi I lisas loetletud **tegevusvaldkond** (-valdkonnad).

— **Tuleb kindlaks teha need paiksed tehnilised üksused**, kus tegevused aset leiavad, ning üksustevaheline tehniline seotus. Kui üksused on tehniliselt seotud, tuleb hinnata, kas kõnealused seosed on tugevad või nõrgad. Tugeva tehnilise seose korral tuleks tehnilisi üksusi käsitada ühe käitisena. Kui seos on aga nõrk, osutab see sellele, et käitisi on rohkem kui üks.

— **Selliste IEPRi kohaste tegevusvaldkondade puhul, mis ei kuulu IED kohaldamisalasse,** tuleb samamoodi hinnata tehnilisi seoseid, mis võivad mõjutada heidet ja saastet. Sellisel hindamisel tuleks kindlaks teha, kas mõnda nendest tegevustest (nt otseselt seotud tegevusi) tuleks käsitada asjaomases käitises toimuvana.

Tekstikast nr 4.1. Käitaja tähtsus IEPRi alusel

Keerukate tööstuslike tegevuskohtade puhul kasutatakse IEDga seotud regulatiivsetel eesmärkidel sageli nn raamluba, mis hõlmab mitut käitajat. Sellise loa puhul on tavaliselt tagatud kooskõla tegevuskoha määratlusega, nagu see on esitatud IEPRis ja nagu seda on kirjeldatud käesolevas suunisdokumendis. Raamloas ei ole aga määratud kindlaks üksust, kes vastavalt IEPRile ja IEDd käsitlevale komisjoni rakendusotsusele andmeid esitab, sest ühel loa saanud käitisel võib olla enam kui üks käitaja. Seega tuleb selline loa saanud käitis, mida käitab mitu käitajat, jagada vastavalt IEPRis esitatud käitajapõhisele rajatise määratlusele mõtteliselt eraldi rajatisteks lähtuvalt iga käitaja kohustustest. Selline mõtteline eraldamine on vajalik üksnes IEPRi kohaseks aruandluseks ning tegelikkuses ei ole vaja luba osadeks jagada.

4.3.1. *Paikne tehniline üksus*

Terminit „paikne tehniline üksus“ ei ole INSPIRE määruses, IEPRis ega IEDs sõnaselgelt määratletud. Kui võtta aga arvesse tehnilise üksuse mõistet ja nõuet, et käitised peavad olema paiksed, tuleks IEPRi kohases aruandluses lähtuda järgmisest määratlusest.

— Paikse tehnilise üksuse all peetakse IEPRi kontekstis silmas üht või mitut integreeritud tehnilist allüksust, mis on spetsiaalselt projekteeritud ja varustatud käitisega seotud tegevuse (või otseselt seotud tegevuse) teostamiseks ning mis paikneb alaliselt kindlas geograafilises asukohas.

Tekstikast nr 4.2. Tehniliste üksuste tähtsus

— Tehnilise üksuse mõiste aitab täpsustada käitise tähendust.

— Kuigi IEPRiga reguleeritakse sellise heite andmete esitamist, mis tuleneb tehnilisi üksusi hõlmavas käitises teostatavast tegevusest, võidakse nendes käitistes siiski kasutada ka liikuvaid seadmeid. Lisaks võidakse IEPRi (ning ka IED) alusel teatavaid liikuvaid üksusi käsitada paiksena, kui neid kasutatakse märkimisväärselt pika aja jooksul kindlas asukohas.

Alljärgnevate suuniste eesmärk on aidata pädevatel asutustel ja IEPRi raames andmeid esitavatel isikutel kindlaks teha, kas tehniline üksus on paikne.

Paikse tehnilise üksuse tähendus vastavalt IEPRile ja IED-le

Tehnilist üksust käsitatakse paiksena, kui see ei ole ette nähtud teisaldamiseks ühest kohast teise. See ei takista liikuvate seadmete (tehniliste üksuste), näiteks purustite, kahveltõstukite ja muude masinate kasutamist käitises, kuid nende suhtes ei tuleks kohaldada paiksetele tehnilistele üksustele kehtivaid aruandlusnõudeid. Selle, kas tegemist on paikse tehnilise üksusega, määrab lõppkokkuvõttes kindlaks pädev asutus. Käesolevas dokumendis mõistetakse tehnilise üksuse all üksnes paikset tehnilist üksust.

Olukord, kus liikuvaid üksusi kasutatakse pikema aja jooksul samas kohas

Liikuvaid üksusi, mis on projekteeritud teisaldatavana (nt mustkatte tootmise üksus või põletusseadmed saastunud pinnase jaoks), võidakse käsitada paiksena, kui neid kasutatakse konkreetses tegevuskohas märkimisväärselt pika aja jooksul. Pädevad asutused hindavad iga juhtumit selliste tegurite põhjal nagu:

— tegevuste võimalik keskkonnamõju;

— toimingute eeldatav ja tegelik kestus asjaomases asukohas;

— üksuse teisaldamise ja ülesseadmise keerukus ja selleks vajalikud ressursid: näiteks on ratastel üksust lihtsam teisaldada kui sellist üksust, mis vajab igas tegevuskohas märkimisväärseid ehitustöid.

Alljärgnevalt on loetletud tehnilise üksuse teatavad põhiaspektid.

— Integreeritud üksus: tehniline üksus ei ole üks konkreetne seade, vaid pigem kogum mitmest elemendist, mis toimivad koos käitisena. See võib hõlmata üht või mitut järgmistest elementidest:

  — seadmed (reaktorid, filtrid jms);

  — konstruktsioonid (hooned, mahutid jms);

  — taristu (torustikud, konveierid jms);

  — tööriistad ja masinad;

  — rajatised materjalide ladustamiseks, käitlemiseks ja eeltöötluseks;

  — jälgimis- ja registreerimissüsteemid.

— Spetsiaalselt projekteeritud ja varustatud: käitises asuva(te) tehnilis(t)e üksus(t)e elemendid on valitud nii, et oleks võimalik viia läbi konkreetseid IEPRis loetletud tegevusi või otseselt seotud tegevust. Siia ei kuulu sellised tegevused nagu põletamine vabas õhus, mille jaoks ei ole vaja eriotstarbelisi seadmeid.

— Integreeritud toimingud: need elemendid toimivad koordineeritud viisil koos, et tagada konkreetne tulemus IEPRi kohaldamisalasse kuuluvas käitises või otseselt seotud tegevuse raames.

Tehniliste üksuste näited

— Tehases asuv keemiatoodete tootmisliin, mis koosneb toorainete töötlemiseks kasutatavatest omavahel seotud reaktoritest, destilleerimiskolonnidest ja torustikust.

— Eriotstarbeline kohapealne reoveepuhasti, mida kasutatakse käitisest pärineva reovee käitlemiseks.

— Ladustamisrajatis, kus on mahutid ja torustik toorainete või lõpptoodete jaoks ning mis asub püsivalt põhikäitises ning kuulub selle juurde.

Mida ei saa käsitada tehnilise üksusena?

— Tehnilise üksuse all ei peeta silmas ühtainsat seadet.

— See ei pruugi tingimata eeldada suurt tehnoloogilist keerukust.

— Kõik elemendid ei pea olema füüsiliselt ühendatud ega asuma samas hoones.

— Tehniliste üksuste vaheline tehniline seos.

Üht või mitut tehnilist üksust, mida kasutatakse ühe või mitme tegevuse jaoks, saab käsitada tehniliselt seotuna, kui nende vahel olemas on füüsiline seos või tegevuslik sõltuvus. Seose tugevus ja sõltuvuse määr aitavad kindlaks teha, kas asjaomaseid üksusi tuleks IEPRi kohases aruandluses käsitada ühe käitise või eraldiseisvate käitistena.

Tehnilise seose põhiaspekte võib määratleda järgmiselt.

— **Füüsiline seos:** tehniliste üksuste vaheline otsene füüsiline ühendus. Näited:

  — **torujuhtmed** toorainete, toodete või jäätmevoogude transportimiseks eri tegevuste toimumiskohtade vahel;

  — **konveierid** materjalide (tahkete ainete) teisaldamiseks ühest käitisest teise;

— **elektriliinid** elektrienergia tarnimiseks ühest käitisest otse teise käitisesse või mitmesse käitisesse.

— **Tegevuslik sõltuvus:** kajastab seda, kui tähtis on tehniline üksus teise käitise põhitegevuse seisukohast. Näited:

— **kohapealne reoveepuhasti**, mida kasutatakse käitisest pärineva reovee puhastamiseks enne selle ärajuhtimist;

— **eriotstarbelised mahutid**, kus hoiustatakse tooraineid või lõpptooteid spetsiaalselt asjaomase käitise tarbeks.

Tehnilise seose tugevus on keskse tähtsusega selle üle otsustamisel, kas kaht või enamat tehnilist üksust saab käsitada osana samast käitisest. Tugev tehniline seos tähendab seda, et üks tehniline üksus toetab otseselt teise tehnilise üksuse põhitegevust ning muudab selle keskkonnamõju. Alljärgnevalt on esitatud näited tehnilistest seostest.

— **Tugev tehniline seos:** mahutid, mis on torustiku kaudu otse ühendatud keemiatehasega, et võimaldada selle varustamist toorainega. Selline selge füüsiline ühendus osutab tugevale tehnilisele seosele, kuid samal ajal on väga oluline põhjalikult hinnata, kas asjaomane tehniline üksus on kõnealuse tegevuse teostamiseks vajalik. Kui aga kahel kõnealusel üksusel oleksid eri käitajad, oleks tegemist eri rajatistes asuvate eraldi käitistega.

— **Nõrgem tehniline seos:** eraldiseisev ladu, kus hoiustatakse keemiatehasest pärit lõpptooteid, isegi kui see asub samas tegevuskohas. Otsese füüsilise seose või tegevusliku sõltuvuse puudumise korral võib tehniline seos olla nõrgem.

Piiripealsetel juhtudel on tehnilise seose olemasolu kindlakstegemisel väga oluline arvesse võtta konkreetseid üksikasju ja tegevuse korraldust. Sellise hindamise viib läbi asjaomane pädev asutus, kes sellest tulenevalt langetab ka otsuse selle kohta, kas IEPRi kohase aruandluse otstarbel loetakse käitise koosseisu kuuluvaks enam kui üks tehniline üksus.

Kõnealune hinnang peaks põhinema suhteliselt püsival käitise konfiguratsioonil ning ajutist või erakorralist töökorraldust ei tohiks arvesse võtta. Näiteks ei tohiks käitise kindlaksmääramisel lähtuda konfiguratsioonist, mida kasutatakse üksnes remonditööde ajal, ega erakorralistel asjaoludel põhinevast otsusest, mille alusel toimub näiteks toorainete tarnimine ühest käitisest teise üksnes aeg-ajalt, kui need ei ole muudest allikatest kättesaadavad. Kuigi käitised võivad aja jooksul eri asjaolude tõttu muutuda, näiteks ühinemise või omandamise tulemusena, peaks eesmärk olema tagada tegevuskoha, rajatiste ja käitiste struktuuri säilimine võimalikult püsiva ja järjepidevana, nii et see kajastaks tegevuskohas tavapäraselt tehtavaid toiminguid.

4.3.2. *Otseselt seotud tegevused*

IEPRi ja IED kontekstis tähendavad otseselt seotud tegevused selliseid tegevusi, mida ei ole IEPRi ega IED lisades loetletud (mis tähendab, et need ei vaja eraldiseisvat IED kohast luba). Sellegipoolest on otseselt seotud tegevustel:

— funktsionaalne ja tehniline seos samas tegevuskohas asuva käitisega, mis tähendab, et need toetavad või täiendavad käitise põhitegevusi;

— mõju, mille tulemusena tõenäoliselt muutub käitise üldine keskkonnamõju.

Otseselt seotud tegevuste põhiaspektid on alljärgnevad.

— Toetav või täiendav roll: otseselt seotud tegevus kätkeb endas tavaliselt selliste teenuste osutamist või selliste materjalide käitlemist, mis on hädavajalikud IED kohaldamisalasse kuuluva käitise käitamiseks.

— Keskkonnamõju: otseselt seotud tegevused (kuid mitte IED kohaldamisalasse kuuluvad tegevused ise) võivad mõjutada põhikäitise heidet või muuta selle keskkonnamõju. Mõju hindamisel peaks pädev asutus arvesse võtma nii käitise igapäevase käitamisega kaasneva heite või keskkonnamõju suurenemise võimalust kui ka õnnetuste ja lekete riski.

— Selleks, et tegevust saaks pidada otseselt seotud tegevuseks, ei ole vaja paikse füüsilise ühenduse olemasolu (nagu on osutatud tööstusheidete direktiivi I peatükki käsitlevates keskkonna peadirektoraadi 18. jaanuari 2019. aasta vastustes direktiivi rakendamise kohta[5]).

Otseselt seotud tegevuste näited:

— käitisega otseselt seotud toorainete või lõpptoodete ladustamine näiteks mahutites või tornhoidlates, mis on protsessi läbiviimise kohaga torustiku kaudu ühendatud;

— reoveepuhastid, mis on spetsiaalselt projekteeritud käitisest pärineva reovee puhastamiseks;

— kohapealne elektri- või soojusenergia tootmine käitise tarbeks.

Kui IEPRi kohaldamisalasse mittekuuluv tegevus ei ole käitisega tehniliselt seotud (nt tööstuslikus tegevuskohas asuva kontori puhul), ei tohiks seda IEPRi kontekstis käsitada otseselt seotud tegevusena.

Otseselt seotud tegevuse ja eraldiseisva käitise peamine erinevus seisneb selles, kui tugev on tehniline seos IEPRi kohaldamisalasse kuuluva tegevusega. Muu hulgas tuleks arvesse võtta alljärgnevaid tegureid.

— Füüsiline seos: kas tegevused on füüsiliselt seotud torustiku, konveierite või sarnase taristu kaudu?

— Tegevuslik sõltuvus: kas käitise põhitoimingud sõltuvad otseselt seotud tegevusest?

— Keskkonnamõju: kas otseselt seotud tegevus mõjutab märkimisväärselt käitise koguheidet või keskkonnajalajälge?

Lõppkokkuvõttes otsustab selle üle, kas teatavat tegevust saab käsitada otseselt seotud tegevusena, asjaomane pädev asutus, nagu käitiste puhulgi. Pädev asutus peaks selleks, et teha kindlaks, kas tegevuse kohta tuleks esitada andmed koos IEPRi kohaldamisalasse kuuluva käitise andmetega, võtma arvesse eespool osutatud tegureid.

Kui käitist kasutatakse nii I lisa kohaldamisalasse kuuluvateks kui ka muudeks tegevusteks, tuleks I lisa kohaldamisalasse mittekuuluvate tegevustega seotud heite ja tegevuskohast väljapoole ülekandmise andmed IEPRi alusel esitatavatest andmetest välja jätta (v.a juhul, kui tegemist on otseselt seotud tegevusega). I lisa kohaldamisalasse mittekuuluvate tegevustega seotud osa ei pruugi olla võimalik eristada ja kvantifitseerida, näiteks kui sellise tegevuse jälgimiseks puudub proovivõtukoht (väga keerukate kanalisatsioonisüsteemide puhul). Sel juhul võiks I lisa kohaldamisalasse mittekuuluvate tegevustega seotud heiteandmed praktilisuse ja kulutõhususe huvides esitada koos I lisa kohaldamisalasse kuuluvaid tegevusi käsitlevate andmetega.

5. SEKTORIPÕHISED NÄITED

Selles jaotises esitatakse eespool kirjeldatud põhimõtete näitlikustamiseks mitmesuguseid eri keerukusastmega näiteid eri sektoritest. Keerukate või nüansseeritud olukordade puhul tuleb arvesse võtta iga üksikjuhtumi asjaolusid ja vajaduse korral konsulteerida pädeva asutuse loaandjate, Euroopa Keskkonnaameti või komisjoniga. Ettevõtjate jaoks ette nähtud Euroopa Keskkonnaameti kasutajatoega saab ühendust võtta aadressil industry.helpdesk@eea.europa.eu.

5.1. **Energeetikasektor**

Joonisel 5.1 on kujutatud näide kahe suure põletusseadmega tegevuskohast, kus toodetakse elektrit. Seal asuvad: i) kaks 100 MW kombitsükliga gaasiturbiini, kumbki seega võimsusega üle 50 MW ja kummalgi oma korsten; ii) 45 MW võimsusega põletuskatel ja iii) diislikütusega töötav varugeneraator, mille võimsus on 10 MW. Ainus asjakohane IEPRi kohaldamisalasse kuuluv tegevusvaldkond selles näites on tegevusvaldkond 1.1 („Kütuste põletamine käitistes summaarse nimisoojusvõimsusega vähemalt 50 MW“). Kuigi tehnilisi üksusi on mitu, käsitatakse neid kõiki osana ühest käitisest, mis omakorda on osa ühest rajatisest ja asub ühes tegevuskohas. Suunised ühise korstna põhimõtte (IED artikkel 29) kohaldamise kohta on esitatud Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri ning suurte põletusseadmetega seotud integreeritud aruandlust käsitleva andmeesitajate juhendipunktis 2.2.3. Kõnealuses punktis 2.2.3 selgitatakse, kuidas teha kindlaks, kas eri üksusi saab IED III peatüki alusel käsitada suure põletusseadmena. Kui neid käsitatakse suure põletusseadmena, tuleks nendest üksustest aru anda kui käitise osadest ning esitada kõik nõutavad andmed (nt nimisoojusvõimsus, energiasisend, töötunnid ja heide).

Selles näites kirjeldatud varugeneraatori puhul on tegemist otseselt seotud tegevusega. Sellel on selge tehniline seos IEPRi kohaldamisalasse kuuluva tegevusega, kuna selle ainus eesmärk on tagada elektrienergiaga varustamine avariiolukorras. Varugeneraatori ja 45 MW võimsusega katla kohta (mille jaoks peaks olema eraldi luba kui keskmise võimsusega põletusseadme jaoks) tuleks andmed esitada koos käitise heiteandmetega, kuid mitte osana suurte põletusseadmete andmetest. Lähtuvalt IEPRi I lisast ei pea keskmise võimsusega põletusseadmete kohta eraldi andmeid esitama, kui tegemist on IED kohaldamisalasse kuuluva käitise osaga.

Joonisel 5.2 esitatud teises energeetikasektori näites on kombitsükliga gaasiturbiinidel teine käitaja kui väiksematel põletusseadmetel. Seega on selles näites kaks rajatist ja kummaski on üks käitis. Kui käitise jaoks on väljastatud kõiki põletusseadmeid hõlmav raamluba, tuleb see jagada mõtteliselt kaheks (nagu on osutatud teisel skeemil), kuid ainult IEPRi kohase aruandluse tarbeks. Nagu on kirjeldatud andmeesitajate juhendis, kuulub 2. rajatise koosseisu käitis, kus viiakse läbi

tegevusvaldkonda 1.1 kuuluvat tegevust, kuna käitise koguvõimsus (45 MW + 10 MW) ületab künnist 50 MW. Siiski ei kajastata 2. rajatise puhul suuri põletusseadmeid käitise osadena, kuna III peatükis sätestatud liitmiseeskirju kohaldatakse üksnes nende üksuste suhtes, mille võimsus on vähemalt 15 MW.

Samal ajal on 1. rajatise koosseisus tegevusvaldkonda 1.1 kuuluvat tegevust läbi viiv käitis ja kas kaks käitiseosa võimsusega 100 MW või üks käitiseosa võimsusega 200 MW. Ühe käitiseosaga on tegemist juhul, kui kõnealusel kahel üksusel on ühine korsten või üksused on paigaldatud nii, et pädev asutus leiab tehnilisi ja majanduslikke tegureid arvesse võttes, et nende heitgaasi on võimalik väljutada ühise korstna kaudu (IED artikkel 29).

Joonis 5.1

Näide elektritootmise tegevuskohast, millel on üks käitaja

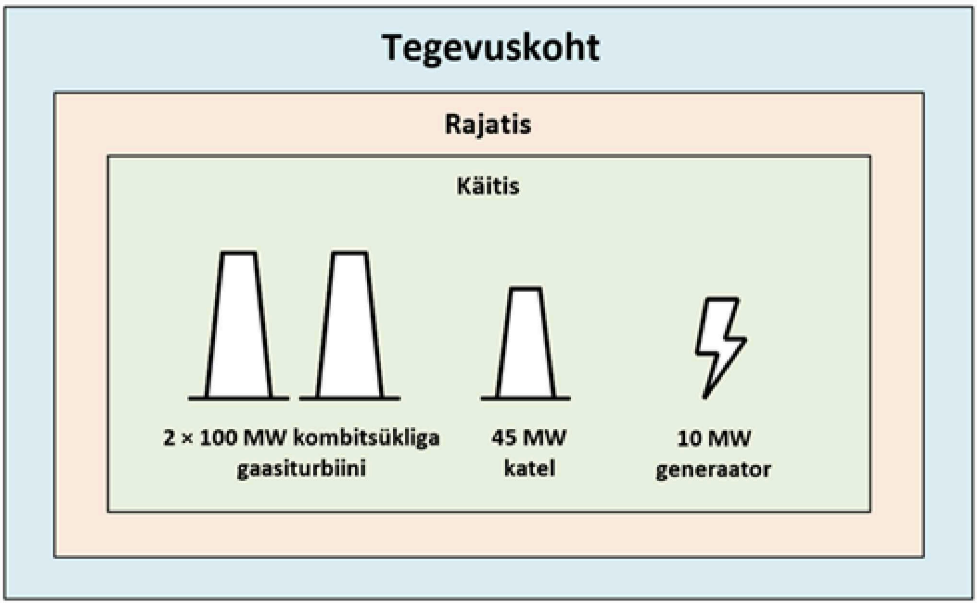

Joonis 5.2

Näide elektritootmise tegevuskohast, millel on kaks käitajat

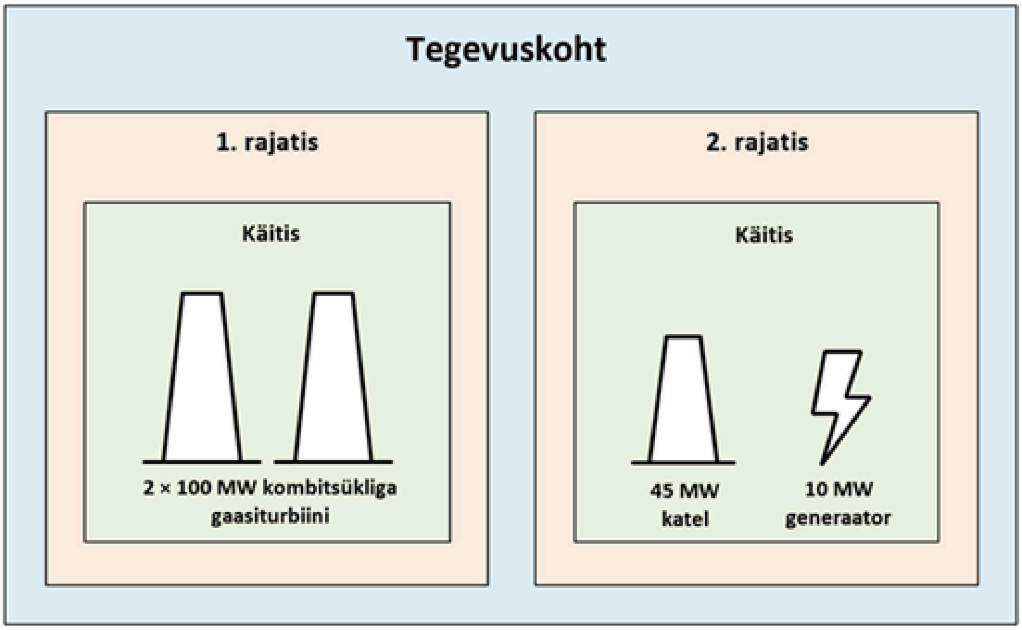

5.2. **Jäätmesektor**

See näide on seotud jäätmekäitlusrajatisega, kus on kolm tehnilist üksust: i) prügila, ii) jäätmetöötlusjaam ja iii) biogaasitehas. Joonisel 5.3 on 1. käitis prügila, kuhu ladestatakse taaskasutamatud jäätmed lähedal asuvast jäätmekäitlusjaamast. Prügila ei ole biogaasitehase ega jäätmetöötlusjaamaga tehniliselt seotud, olgugi et sinna ladestatakse nendest üksustest pärit jäätmeid, kuna tegemist on lõppladustamiskohaga. Peale selle käsitatakse prügilat eraldi käitisena (IED kohane tegevusvaldkond 5.4), kuna prügila on peamiselt ette nähtud jäätmete kõrvaldamiseks ning see tegevus erineb teiste üksuste tegevusest, mis on peamiselt suunatud taaskasutamisele.

2. käitis on jäätmetöötlusjaam, kus toimub prügilasse ladestatavate ja biogaasitehasesse suunatavate jäätmete ettevalmistamine, samuti viiakse sealt jäätmeid välistesse asukohtadesse. Kuigi jaam varustab biogaasitehast lähteainetega, on seal tehtavad toimingud mehaanilised ja biogaasitehas saaks jäätmeid ka muudest kohtadest. Kuna jaama keskkonnamõju on teistsugune ja see ei ole biogaasi tootmiseks hädavajalik, käsitatakse seda eraldi käitisena.

Joonisel 5.4 kujutatud alternatiivses stsenaariumis on käitaja otsustanud kasutada jäätmetöötlusjaama biogaasitehase eeltöötlusüksusena; selleks kasutatakse esmase kääritamise mahuteid, mis on projekteeritud üksnes materjalide lagunemise soodustamiseks ja substraadi soojendamiseks. Kõnealune eeltöötlus on kääritusprotsessi nõuetekohaseks toimimiseks oluline ja hõlmab esmasele mehaanilisele töötlusele järgnevat bioloogilist protsessi. Seega on selles stsenaariumis jäätmetöötlusjaam ja biogaasitehas (IED I lisa punkti 5.3 alapunkti a alapunkti i või alapunkti b alapunkti i kohane tegevusvaldkond) omavahel tehniliselt seotud ning moodustavad ühe käitise.

Kõnealused kaks käitist võivad, kuid ei pruugi moodustada ühe rajatise; see sõltub sellest, kas neil on eri käitajad. Kõiki kirjeldatud üksusi võib käsitada ühes tegevuskohas asuvana.

Näited reoveepuhastit sisaldavas tööstuskompleksis toimuvate reovee ülekannete kohta, millest osa tuleb kajastada jäätmete kogusena tonnides, on esitatud punktis 5.5).

Joonis 5.3

Näide kolme käitisega jäätmekäitluskohast

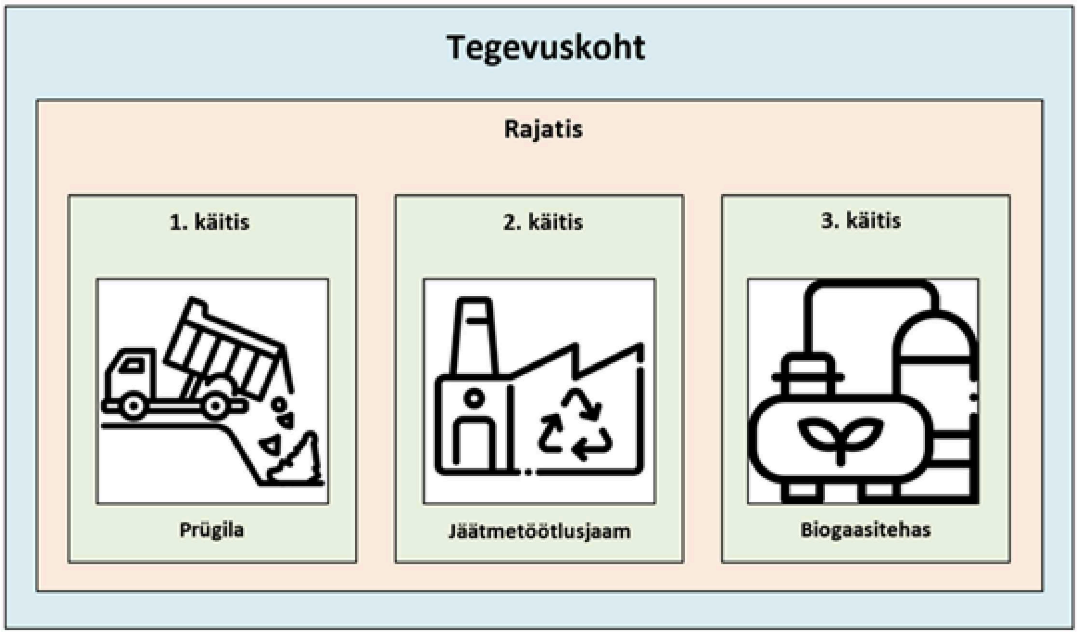

Joonis 5.4

Näide kahe käitisega jäätmekäitluskohast

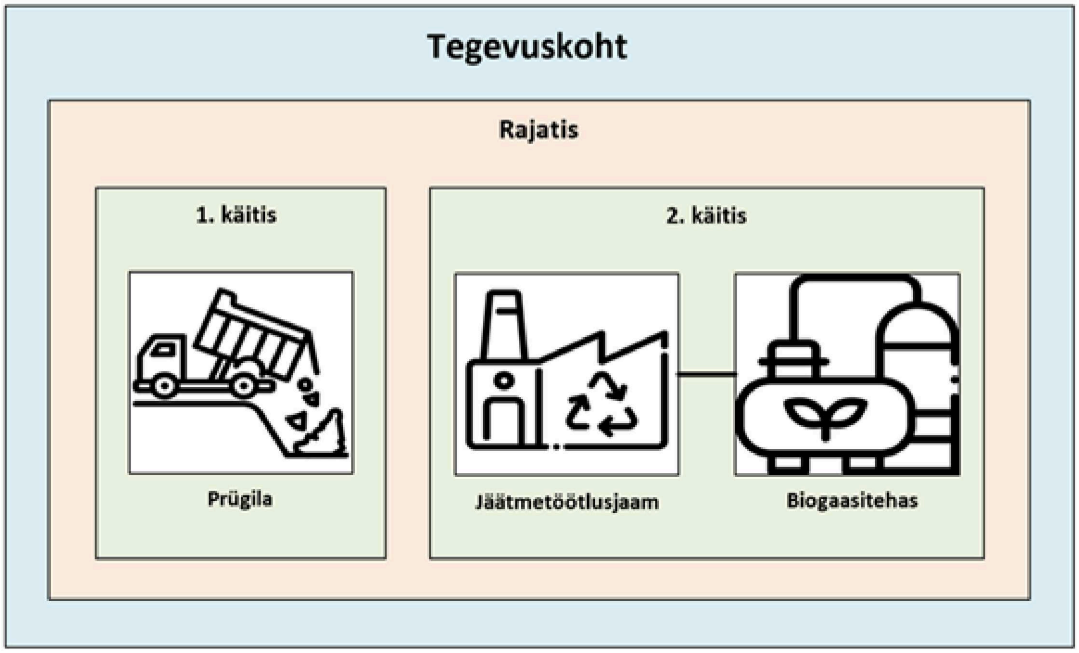

5.3. **Rafineerimistehast ja naftakeemiatehast hõlmav tegevuskoht**

Joonisel 5.5 on kujutatud näidet, kus rafineerimistehase läheduses asub naftakeemiatehas. Rafineerimistehases on destilleerimisseade, mille toodangut kasutatakse reformimisseadmes ja katalüütilise keevkihis krakkimise seadmes, mille toodang suunatakse omakorda alküülimisseadmesse. Selle näite puhul eeldab pädev asutus, et kõik need tehnilised üksused on omavahel tehniliselt tugevalt seotud ning moodustavad seega ühe käitise. Rafineerimistehases on elektrijaam, mis varustab kõiki rafineerimisprotsessis kasutatavaid tehnilisi üksusi elektrienergiaga. Kuigi rafineerimistehasest suunatakse elektrienergiat veel ka võrku, on suurem osa elektrienergiast vajalik rafineerimistehase käitamiseks. Seega on olemas tugev tehniline seos ja ka elektrijaama käsitatakse sama käitise osana.

Rafineerimistehasest tarnitakse ühe tegevusena toorbensiini naftakeemiatehasesse. Rafineerimistehast ja naftakeemiatehast käitab sama käitaja, kuid teostatavad protsessid on erinevad. Naftakeemiatehases töödeldakse toorbensiin mitmesugusteks derivaatideks, mida kasutatakse järgnevas etapis kautšuki, plastide, kiudude, vaikude vms tootmiseks. Rafineerimistehases toodetavat toorbensiini tarnitakse ka muudesse asukohtadesse ja teistele klientidele ning naftakeemiatehases võidakse omakorda kasutada mujal toodetud toorbensiini. Selle tulemusena võib hinnangut koostav pädev asutus pidada tehnilist seost nõrgaks. Seepärast tuleks rafineerimistehast ja naftakeemiatehast pidada eraldiseisvateks käitisteks. Selles näites on nendel käitistel aga sama käitaja ning seega kuuluvad need sama rajatise alla. Kuna teisi seotud rajatisi pole, hõlmab tegevuskoht seda ainsat rajatist.

Joonis 5.5

Rafineerimistehast ja naftakeemiatehast hõlmava tegevuskoha näide

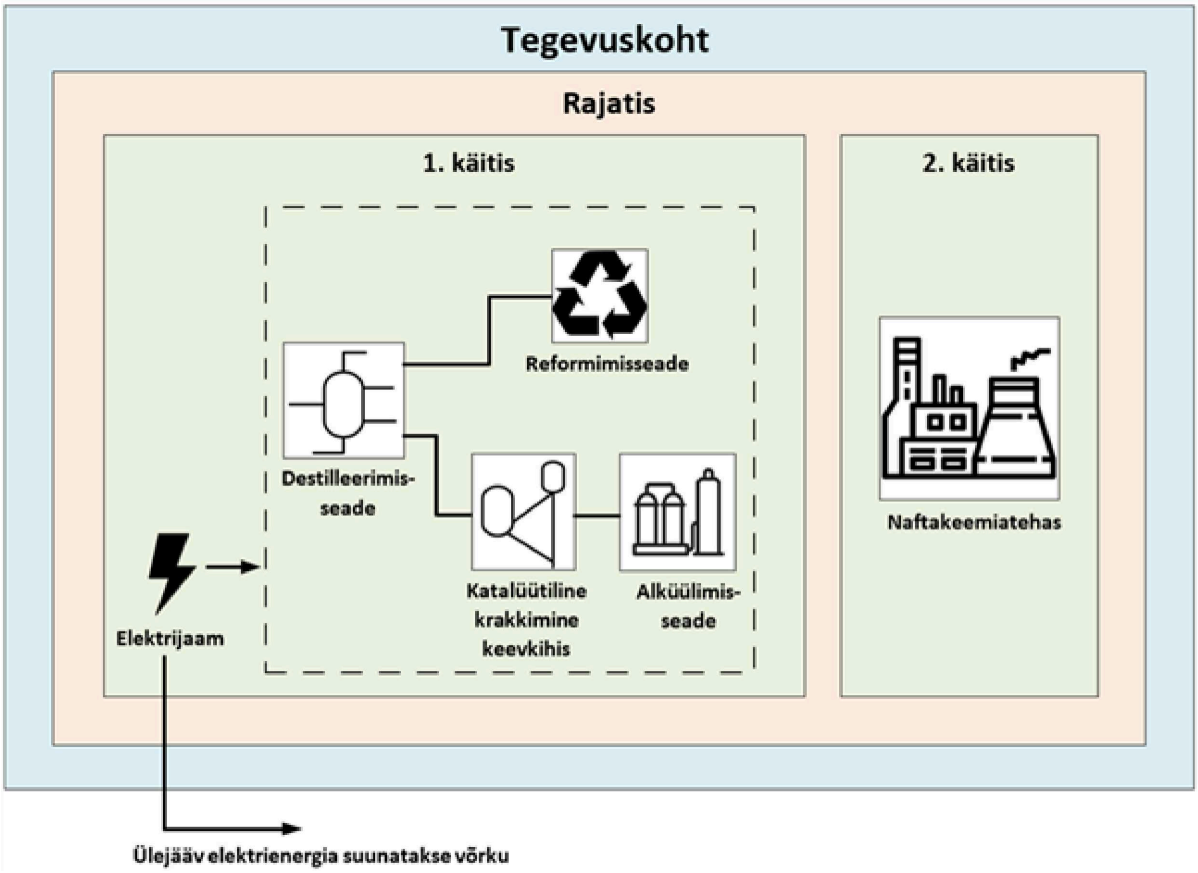

5.4. **Ravimitootmise tegevuskoht**

Joonisel 5.6 on esitatud taotluslikult keerukas näide, et näitlikustada mitmeid eri määratlusi.

1. rajatises toimub põletusprotsess soojus- ja elektrienergia tootmiseks. Toodetavat soojusenergiat kasutavad 2. rajatises asuvad reaktorid. 1. rajatis kuulub tervikuna ettevõttele Energy Ltd. See koosneb kolmest põletusseadmest (1., 2. ja 3. üksus) ning kuna tegemist on iseseisvate kateldega ja igaühel neist on oma korsten, käsitab pädev asutus neid IED artikli 29 lõike 2 alusel eraldi tehniliste üksustena. Kõik need üksused on tehniliselt seotud ja moodustavad seega ühe käitise (1. käitis). Selle käitise eesmärk on varustada tegevuskoha teisi käitisi elektrienergiaga, kusjuures ülejääv elektrienergia suunatakse avalikku võrku.

2. rajatis on ettevõttele Pharma Ltd kuuluv ravimitootmisrajatis. See rajatis koosneb neljast eri allüksusest. 4. ja 5. üksus on ravimi tootmiseks kasutatavad reaktorid. 6. üksus on reaktoritega funktsionaalselt seotud reoveepuhasti ja 7. üksuses ladustatakse tooraineid. Kõik need üksused on tehniliselt seotud ja hädavajalikud kogu rajatise toimimiseks. Seepärast moodustavad need kõik ühe käitise (2. käitis).

3. rajatis kuulub ettevõttele Supply Ltd ning seal toodetakse biokeemilisi ja orgaanilisi lahusteid. Neid kasutatakse omakorda 2. rajatises, kuid ka muudes ettevõtetes väljaspool tegevuskohta. Selles rajatises on kaks iseseisvat käitist, mis ei ole omavahel tehniliselt seotud ja kus kasutatavad keemilised protsessid on täiesti erinevad. 3. käitis on biokeemilise lahusti tootmiseks kasutatav biokeemiline reaktor; see koosneb ühest üksusest (8. üksus). 4. käitis on orgaanilise lahusti rafineerimiseks kasutatav keemiline reaktor (9. üksus).

Kõnealused kolm rajatist, mida käitavad Energy Ltd, Pharma Ltd ja Supply Ltd, moodustavad ühe tegevuskoha, sest need kolm ettevõtet viivad läbi olemuslikult seotud tegevusi, millel on sama eesmärk ehk käesoleval juhul ravimite tootmine.

Kuigi 1. ja 2. käitis on omavahel tehniliselt seotud, käitavad neid eri juriidilised üksused (Energy Ltd ja Pharma Ltd). See tähendab, et kuigi neid saaks käsitada ühe käitisena, tuleb andmed nende kohta IEPRi alusel esitada kui eraldi rajatistes asuvate eraldi käitiste kohta. Sarnased põhimõtted kehtivad keerukamate keemiatehaste suhtes, kus viiakse läbi mitut IED kohaldamisalasse kuuluvat tegevust.

Joonis 5.6

Ravimitootmise tegevuskoha näide

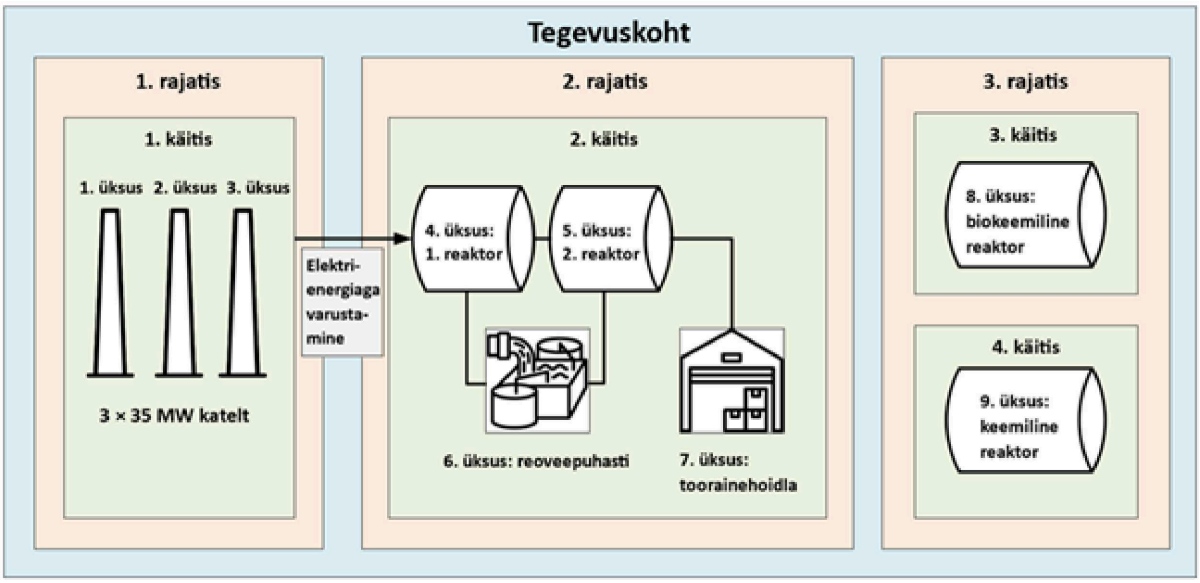

Joonisel 5.7 on näitlikustatud sama olukorda nagu joonisel 5.6, kuid pärast seda, kui Pharma Ltd ostis ja võttis ettevõttelt Supply Ltd üle 8. ja 9. üksuse ning liitis seega tegevuskohas 2. ja 3. rajatise üheks rajatiseks.

Joonis 5.7

Ravimitootmise tegevuskoha näide pärast käitaja muutumist

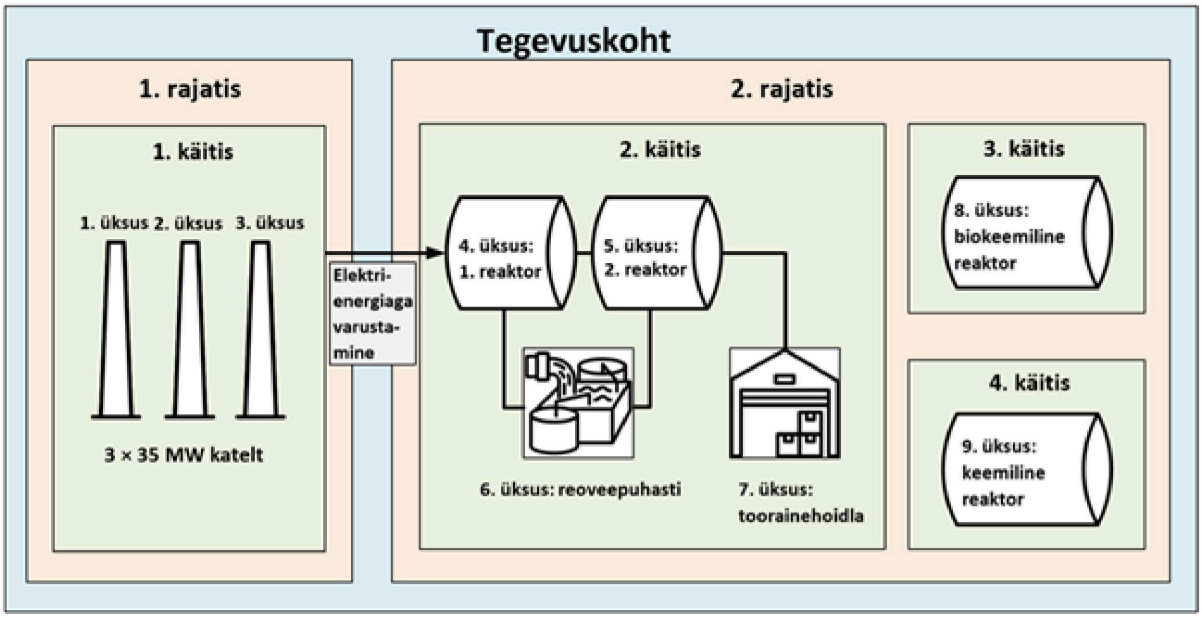

5.5. **Mitmest samas tegevuskohas asuvast käitisest pärinev reovesi**

Kui iseseisvalt käitatav tööstuslik reoveepuhasti teenindab tööstuslikus tegevuskohas mitmesuguseid muid rajatisi, tuleks reoveepuhasti kohta andmed esitada kui eraldi rajatise ja käitise kohta. Nii on see näiteks IED kohase tegevusvaldkonna 6.11 puhul, mis on määratletud kui „II peatükiga hõlmatud käitisest pärineva heitvee selline iseseisvalt käitatav puhastamine, mida ei hõlma direktiiv 91/271/EMÜ“. Seda stsenaariumi on kujutatud joonisel 5.8; reoveepuhastit käitab teine käitaja kui 1., 3. ja 4. käitist ning seega on tegemist ühe rajatisega, mis hõlmab üht käitist. Seega tuleks reoveepuhasti puhul esitada saasteainete heite andmed juhul, kui nende heitkogused ületavad IEPRi II lisas kindlaks määratud künniseid. Teiste käitiste kohta tuleb saasteainete heite andmed esitada samuti juhul, kui kõnealused heitkogused ületavad II lisas kindlaks määratud künniseid.

Kui selles tööstuslikus asukohas asuv iseseisvalt käitatav reoveepuhasti on (ebatõenäolise stsenaariumi kohaselt) ühendatud asulareoveepuhastiga, mille võimsus ületab 100 000 inimekvivalenti (IEPRi kohane tegevusvaldkond 6), on soovitatav esitada selle kohta andmed eraldiseisva käitisena, sest seda saab käitada iseseisvalt. Sel juhul tuleb kõik 1., 3. ja 4. käitisest pärineva reovee ülekanded asulareoveepuhastisse kajastada aruandluses saasteainete ülekannetena, kui nende kogused ületavad IEPRi II lisas kindlaks määratud künniseid.

Joonis 5.8

Näide stsenaariumist, kus mitmest samas tegevuskohas asuvast käitisest pärinevat reovett puhastatakse iseseisvalt käitatavas reoveepuhastis

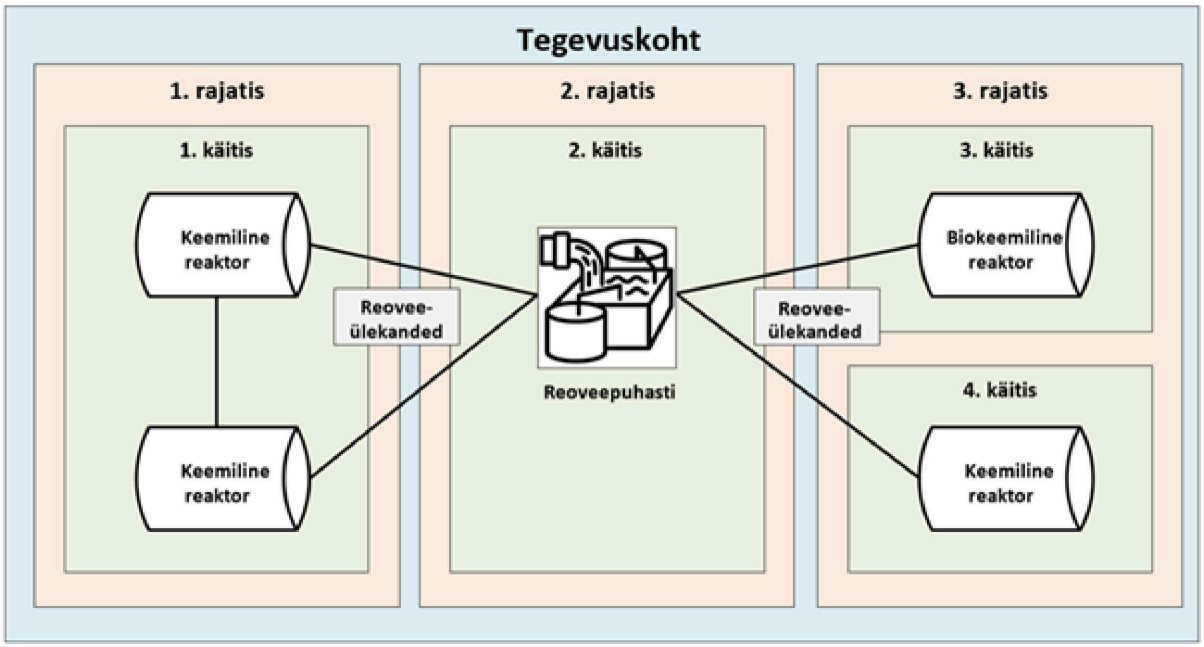

Joonisel 5.9 on kujutatud olukorda, kus reoveepuhasti ei ole iseseisev, sest sellel on sama käitaja kui teistel tehnilistel üksustel. Selles näites peab pädev asutus 2. käitise kahe tehnilise üksuse vahelist tehnilist seost piisavalt tugevaks, et lugeda need üheks käitiseks. Keemilise reaktori, biokeemilise reaktori ja reoveepuhasti tehnilist seost ei peeta aga piisavalt tugevaks, et lugeda need kõik üheks käitiseks. Kui reoveepuhastis läbi viidav tegevus kuulub IED I lisa punkti 5.3 alapunktis a nimetatud tegevusvaldkonda, ei pea 2. käitises asuvast keemilisest reaktorist pärineva reovee ülekannete kohta andmeid esitama, kuna neid loetakse tegevuskoha piires toimuvateks ülekanneteks.

Nii on see tavaks olnud ka IEPRi eelkäijaks oleva, Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri loomist käsitleva määruse (EÜ) nr 166/2006 I lisa punkti 5 alapunkti c kohase tegevuse kohta andmete esitamisel, kui jäätmeliik vastab direktiivi 2008/98/EÜ I lisa punktides D8 ja D9 kirjeldatule. Kui aga reoveepuhastis läbi viidav tegevus ei kuulu IED I lisa punkti 5.3 alapunktis a ega ka eespool nimetatud punktides D8 ja D9 kirjeldatud tegevuste hulka, tuleks 1. ja 3. käitisest pärineva reovee ülekanded kajastada saasteainete ülekannetena. Igal juhul tuleks 2. käitise puhul esitada andmed saasteainete heitkoguste kohta, kui need ületavad IEPRi II lisas kindlaks määratud künniseid.

Joonis 5.9

Näide reoveepuhastist, mis on tehniliselt seotud samas käitises asuva üksusega

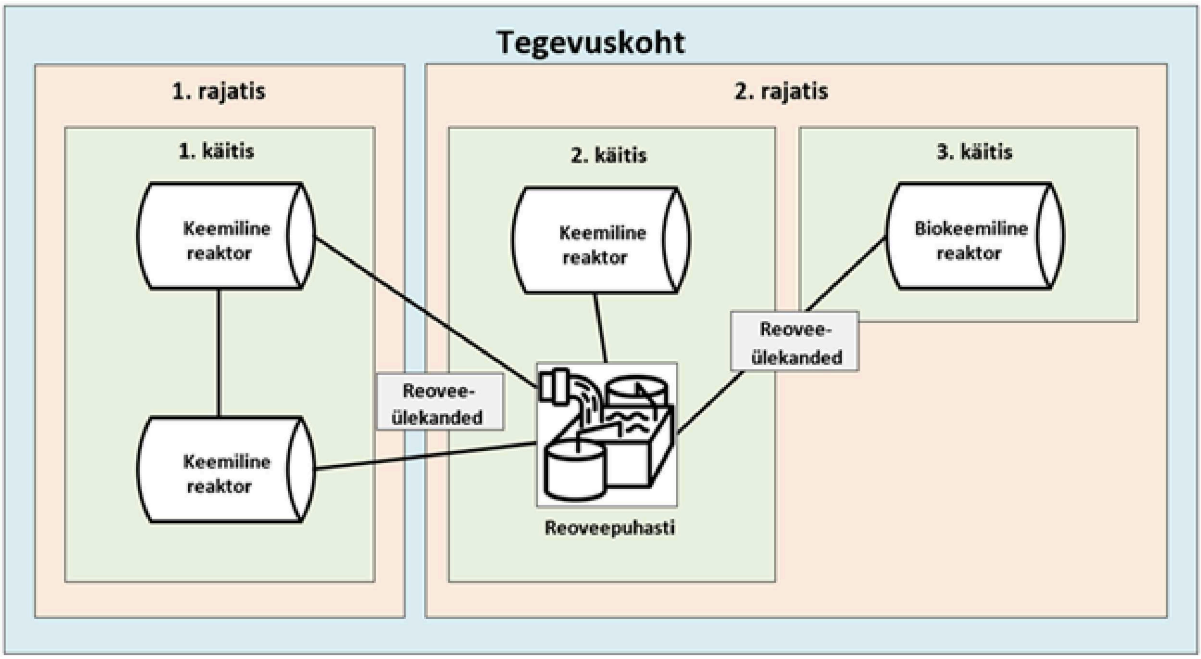

Joonisel 5.10 on näitlikustatud olukorda, kus asulareoveepuhasti, mille teenindusvõimsus on alla 100 000 inimekvivalendi, loetakse asuvat tegevuskohas (kuna see on funktsionaalselt seotud teiste tegevuskohas olevate üksustega), kuid seda kasutatakse tegevuseks, mis ei kuulu IED ega IEPRi kohaldamisalasse. 1., 2. ja 3. käitisest pärineva reovee andmed tuleb esitada saasteainete ülekannete andmetena. Reoveepuhastist pärinevate saasteainete vetteheidet ei tohiks aga kajastada IEPRi alusel, kuna kõnealune reoveepuhasti ei kuulu IEPRi kohaldamisalasse.

Joonis 5.10

Näide stsenaariumist, kus kahest käitisest pärinev reovesi juhitakse IED/IEPRi kohaldamisalasse mittekuuluvasse reoveepuhastisse, mida käitab sõltumatu käitaja

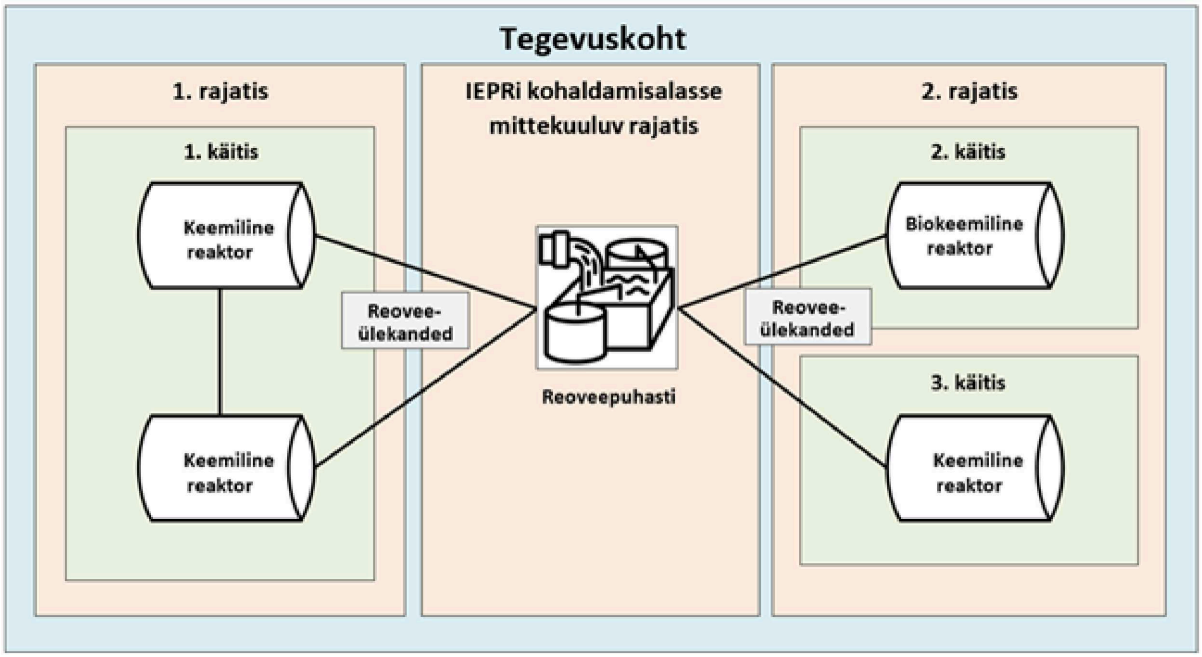

5.6. **Käitised kodulindude või sigade intensiivkasvatuseks ja tapamajad**

Tapamajad asuvad sageli kohtades, kus tegeletakse intensiivse loomakasvatusega. Joonisel 5.11 on näitlikustatud stsenaariumi, kus tapamaja käitab ettevõte Abattoir Ltd ja kodulinnukasvatusega tegeleb ettevõte Poultry Ltd. Isegi kui need tehnilised üksused on omavahel tihedalt seotud, käsitatakse neid IEPRi kohase aruandluse seisukohast siiski kahe eraldiseisva rajatisena (1. ja 2. rajatis), kuna neil on eri käitajad.

Joonis 5.11

Lihtne näide kodulindude intensiivkasvatusest ja lähedalasuvast tapamajast

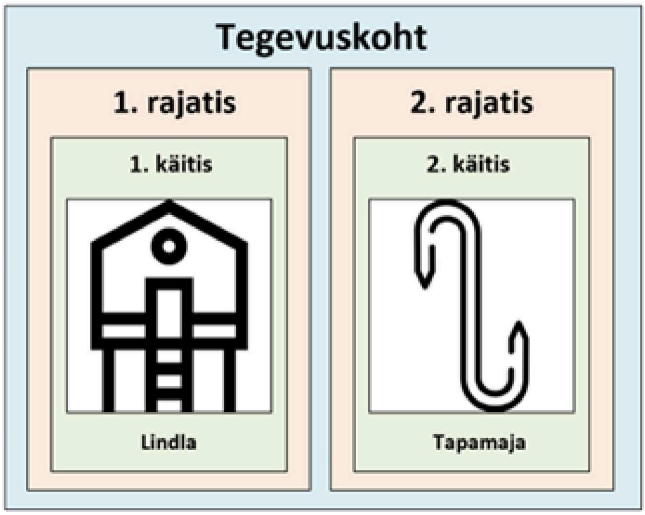

Kui aga Abattoir Ltd rajaks tapamaja kõrvale üksuse sigade intensiivkasvatuseks ja emiste pidamise üksuse ning hakkaks neid käitama, käsitataks neid üksusi ühe rajatisena, nagu on näidatud joonisel 5.12. Sellises olukorras võivad sigala koos emisesigalaga ning tapamaja olla samas rajatises asuvad eraldiseisvad käitised, olenevalt sellest, kui tugev on pädeva asutuse hinnangul nendevaheline tehniline seos.

Joonis 5.12

Keerukam näide tööstuslikuks intensiivkasvatuseks ja töötlustoiminguteks kasutatava tegevuskoha kohta, kus tegutsevad eri käitajad

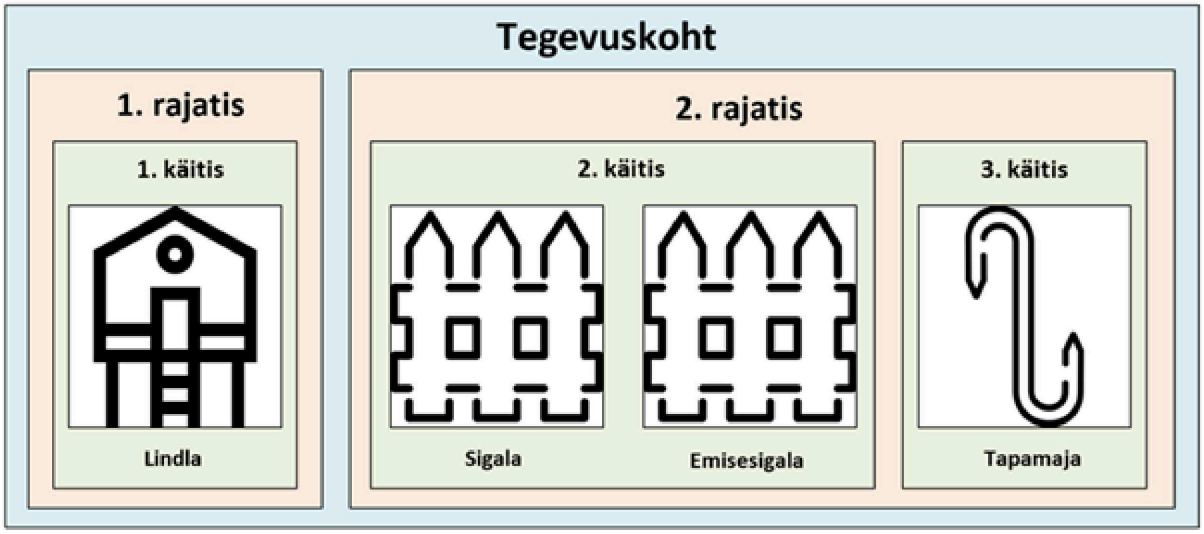

5.7. **IED kohaldamisalasse mittekuuluvad sektorid ja tegevusvaldkonnad**

5.7.1. *Keskmise võimsusega põletusseadmed*

IEPRis, IEDs ja direktiivis (EL) 2015/2193 (edaspidi „keskmise võimsusega põletusseadmete direktiiv“) on sätestatud erinevad aruandlusnõuded. IEPRi nõudeid kohaldatakse konkreetselt suuremate keskmise võimsusega põletusseadmete suhtes, mille soojusvõimsus jääb vahemikku 20–50 MW ning mis ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse. Nende seadmete (nagu ka väiksemate keskmise võimsusega põletusseadmete) suhtes kohaldatakse keskmise võimsusega põletusseadmete direktiivi kohaseid korrapärase aruandluse nõudeid, st nende puhul tuleb esitada koondandmed tegeliku heite, kasutatavate kütuste liigi ja koguse ning võimsuse kohta.

IEPRi kohaste aruandlusnõuete alusel tuleb ühe käitise koosseisus olevate suuremate keskmise võimsusega põletusseadmete (20–50 MW) kohta eraldi andmed esitada üksnes juhul, kui need ei ole osa IED kohaldamisalasse kuuluvast käitisest. Kui tegevuskohas on käitis, mis kuulub IEPRi, kuid **mitte** IED kohaldamisalasse, tuleb keskmise võimsusega põletusseadmed, mille nimisoojusvõimsus on 20–50 MW, kajastada eraldi käitisena. Tutvuge punktis 5.7.3 esitatud näitega, kus IED I lisa kohaldamisalasse mittekuuluva pealmaakaevanduse energiaallikas on keskmise võimsusega põletusseade.

Kõik keskmise võimsusega põletusseadme eraldiseisvad tehnilised üksused tuleks kajastada keskmise võimsusega põletusseadme kui käitise koosseisu kuuluvate käitiseosadena. Heiteandmed tuleks esitada käitise tasandil. Keskmise võimsusega põletusseadet hõlmava, IEPRi kohaldamisalasse kuuluva rajatise koosseisus kajastatavate käitiste arv sõltub punktis 4.3.2 kirjeldatud tehnilistest seostest. Kui mitu keskmise võimsusega põletusseadet moodustavad koos käitise, mille nimisoojusvõimsus on üle 50 MW, kuulub vastav tegevus IED kohasesse tegevusvaldkonda 1.1 ning aruandluses tuleks andmed esitada käitise, mitte keskmise võimsusega põletusseadmete kohta.

ELi tööstusobjektide registris andmete esitamisel käsitatakse ühise korstnaga keskmise võimsusega põletusseadmeid käitise osana. Keskmise võimsusega põletusseadmete direktiivi kohaselt tuleb põletusseadmete võimsused liita, kui neil on ühine korsten või kui „tehnilisi ja majanduslikke tegureid arvesse võttes oleks pädeva asutuse hinnangul võimalik väljutada selliste keskmise võimsusega põletusseadmete heitgaasid ühise korstna kaudu“, nagu on märgitud keskmise võimsusega põletusseadmete direktiivi artiklis 4. Selle lähenemisviisi puhul esineb teatavaid sarnasusi käitise osana käsitatavate suurte põletusseadmete määratluse ja vastava aruandlusega, kuid tasub tähele panna, et nende tegevuste määratlemiseks kasutatakse eri künnisvõimsusi (st soojusvõimsus 20–50 MW või üle 50 MW). Keskmise võimsusega põletusseadmete direktiivis ei ole käitise mõistet määratletud, kuid käitaja mõiste on määratletud samamoodi nagu IEPRis. Seega tuleks rajatise ulatuse kindlaksmääramisel arvesse võtta käitaja kohustusi (nagu on tehtud käesolevas dokumendis), millega on seega ära määratud ka rajatise koosseisu kuuluvad käitised.

Keskmise võimsusega põletusseadmete puhul on rajatis ja käitis IEPRi kohase aruandluse seisukohast tavaliselt üks ühele vastavuses. Keskmise võimsusega põletusseadmel võidakse aga ELi tööstusobjektide registrisse andmete esitamisel eristada mitut käitiseosa.

5.7.2. *Allmaakaevandamine ja sellega seotud toimingud, sealhulgas toornafta või -gaasi ammutamine nii maismaal kui ka merel (kui see tegevus ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse)*

Suuniste selles peatükis keskendutakse käitistele, milles läbi viidav tegevus ei kuulu IED kohasesse tegevusvaldkonda 3.6.

Allmaakaevandamise ja sellega seotud toimingute puhul on rajatise ja käitise vahel olenevalt käitajast tavaliselt üks ühele seos. Erandiks võib olla olukord, kus kaevandusi on rohkem kui üks (nt eri materjalide kaevandamiseks), need asuvad lähestikku ja neid käitab sama ettevõte. Kuna sellises olukorras ei ole kaks kaevandust omavahel tehniliselt seotud, võidakse jõuda järeldusele, et tegemist on ühe rajatisega, mis hõlmab kaht käitist.

Nafta- ja gaasiammutamisprotsesside puhul on ühes rajatises tavaliselt üks käitis. Paljude puuraukude või platvormidega nafta- ja gaasivälja, mida käitab sama ettevõte, tuleks käsitada ühe käitisena. Seda saab teha eeldusel, et on olemas tehniline seos, mis väljendub puuraukude i) ühises taristus (nt torujuhtmed, töötlemisrajatised, mahutid, tõrvikpõletussüsteemid); ii) toimimises sama käitaja hallatava ühtse üksusena ning iii) omavahelisest funktsionaalsest sõltuvusest (nt ühe puuraugu toimimine mõjutab mõne teise puuraugu heitenäitajaid). Kui käitajaid on mitu, tuleks lugeda, et tegevuskohas, kus nafta- ja gaasiväli asub, on mitu rajatist. Kui aga eri puuraugud ei ole omavahel tehniliselt seotud, saab neid käsitada eri käitistena. Nagu alati, otsustab tehnilise seose olemasolu üle pädev asutus.

5.7.3. *Selline pealmaakaevandamine, mis ei ole kuulu IED I lisa kohaldamisalasse ning mille puhul tegelikuks kaevandamiseks kasutatava maa-ala suurus on 25 hektarit*

Käesolevates suunistes kirjeldatakse käitisi, milles läbi viidav tegevus ei kuulu IED kohasesse tegevusvaldkonda 3.6.

Kaevandamise ja muude toimingute puhul on ühes rajatises tavaliselt üks käitis. Erandiks on olukord, kus rajatises on enam kui üks kasutuses olevat ett, kust kaevandatakse eri liiki materjale, või kus rajatis hõlmas algselt üht ala ühe konkreetse mineraali kaevandamiseks (nt karjäär) ja teist ala teise mineraali kaevandamiseks. Tasub märkida, et IED kohane uus tegevusvaldkond 3.6 on määratletud järgmiselt: „Järgmiste maakide tööstuslikus mahus kaevandamine, sealhulgas kohapeal töötlemine (nt peenestamine, suuruse kontrollimine, rikastamine ja täiustamine): boksiit, kroom, koobalt, vask, kuld, raud, plii, liitium, mangaan, nikkel, pallaadium, plaatina, tina, volfram ja tsink“. Kui pädevad asutused töötavad IED kohase tegevusvaldkonna 3.6 jaoks välja käitise ulatuse ja piiride kindlaksmääramise kriteeriumid, mida saaks kohaldada I lisa kohaldamisalasse mittekuuluva allmaa- ja pealmaakaevandamise suhtes, on neid kriteeriume võimalik järjepidevuse huvides kohaldada ka IED kohaldamisalasse mittekuuluvate kaevanduste suhtes.

Tavapärased karjääritoimingud on muu hulgas kivimi kobestamine puur- ja lõhketöödega. Karjääri puhul on tegemist IEPRi kohaldamisalasse kuuluva käitisega ning sealne põhitegevus on selline pealmaakaevandamine, mis ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse, st see kuulub IEPRi kohasesse tegevusvaldkonda 5. Tegevuskohas on tavaliselt purustusseade, mis võib olla paikne või liikuv. Paikset purustusseadet käsitatakse käitise osana ja selle kohta tuleks esitada heiteandmed (vt joonis 5.13).

Peale selle võib tegevuskohas olla energiaallikas, näiteks põletusseade, millega toodetakse elektrienergiat rajatises toimuvate mitmesuguste tegevuste jaoks. Kui selle põletusseadme tööd saab käsitada IEPRi kohaldamisalasse kuuluva tegevusena (nt keskmise võimsusega põletusseadme puhul), loetakse see eraldiseisvaks IEPRi kohaldamisalasse kuuluvaks käitiseks ([15]) (nagu on näidatud joonisel 5.14).

Kui elektrijaama käitaks teine käitaja, oleks mõistagi tegemist teise rajatisega, mis hõlmab üht käitist. Kui elektrijaama võimsus oleks üle 50 MW, liigituks selles läbi viidav tegevus tegevusvaldkonda 1.1 („Kütuste põletamine käitistes summaarse nimisoojusvõimsusega vähemalt 50 MW“). Kui elektrijaama võimsus oleks alla 20 MW, jääks see IEPRi kohaldamisalast välja.

Joonis 5.13

Tüüpilise karjääri käitamise skeem

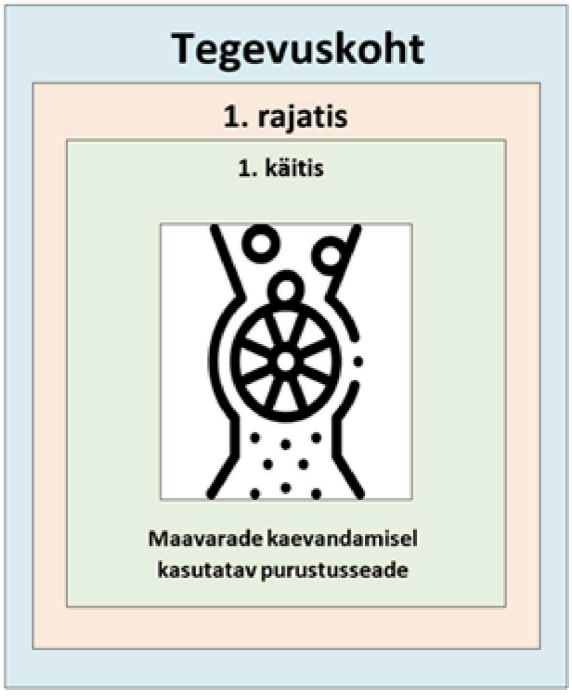

* Joonisel 5.13 esitatud pilt on ette nähtud üksnes näitlikustamiseks.

([15]) Keskmise võimsusega põletusseadmed, mille kohta esitatakse andmeid IEPRi alusel, on määratletud järgmiselt: „Direktiivi (EL) 2015/2193 artiklis 2 osutatud tegevusvaldkonnad (kui need ei ole hõlmatud direktiivi 2010/75/EL I lisaga)[; p]õletusseadmed nimisoojusvõimsusega vähemalt 20 MW, kuid alla 50 MW“. Kui keskmise võimsusega põletusseade kuulub IED I lisa kohaldamisalasse, ei pea selle kohta andmeid esitama. Kui seda aga kasutatakse energiaallikana IED kohaldamisalasse mittekuuluva tegevuse jaoks (nagu punktis 5.7.3), tuleks seda aruandluses sellisena kajastada, kui selle nimisoojusvõimsus jääb vahemikku 20–50 MW.

Tegevuskohas võib olla ka tavajäätmete hoidla, kuhu kogutakse tegevuskohas toimuvate mitmesuguste tegevuste tulemusena tekkivad jäätmed (vt joonis 5.14), kuid kuna tegemist ei ole IEPRi kohaldamisalasse kuuluva tegevusega, ei käsitata hoidlat eraldiseisva käitisena. Kui aga jäätmehoidla oleks ette nähtud ohtlike jäätmete (nt vanaõli) kogumiseks ja selle mahutavus oleks vähemalt 50 tonni, kuuluks vastav tegevus IED tegevusvaldkonda 5.5 ning IEPRi kohase aruandluse seisukohast oleks tegemist eraldiseisva käitisega, välja arvatud juhul, kui see kuulub kaevandustööstuse jäätmete käitlemist käsitleva direktiivi 2006/21/EÜ kohaldamisalasse.

Joonis 5.14

Elektrijaama ja tavajäätmete hoidlat hõlmava tüüpilise karjääri skeem

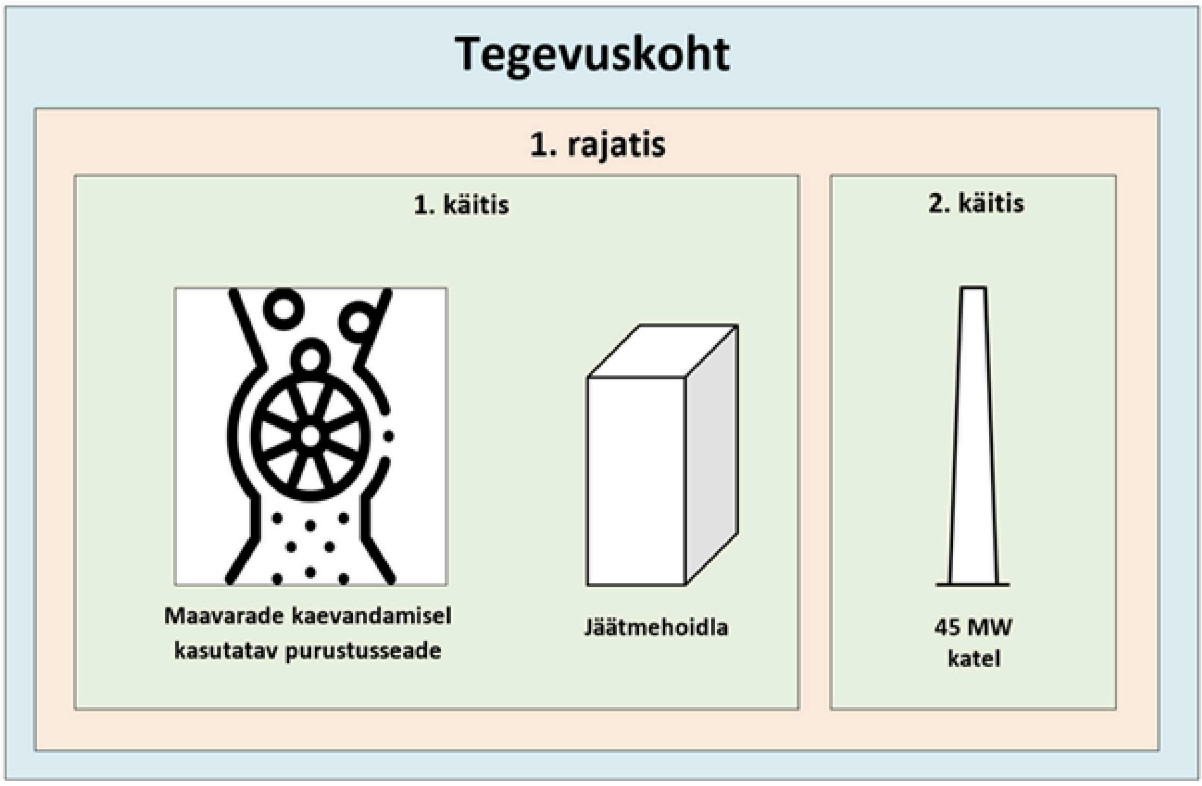

Joonisel 5.15 on näitlikustatud keerukaid pealmaakaevandamistoiminguid, mis hõlmavad nelja eri käitajat ja seega nelja rajatist. 1. rajatis koosneb kahest tehnilisest üksusest, mis moodustavad ühe käitise, mida käitab ettevõte A. 2. rajatis koosneb neljast tehniliselt seotud üksusest ja seda käitab ettevõte B. 3. rajatises on üks iseseisvalt käitatav tehniline üksus, mida juhib ettevõte C. 4. rajatises on kolm käitist, mis ei ole omavahel tehniliselt seotud ja mida käitab ettevõte D.

Lisaks võidakse tegevuskohas kasutada eri rajatistes eri aegadel mitmesuguseid liikuvaid seadmeid. Kuna aga tegemist on liikuvate seadmetega, ei tohiks nende heite kohta andmeid esitada ühegi asjaomase käitise aruandluses.

Joonis 5.15

Keerukate pealmaakaevandamistoimingute näide

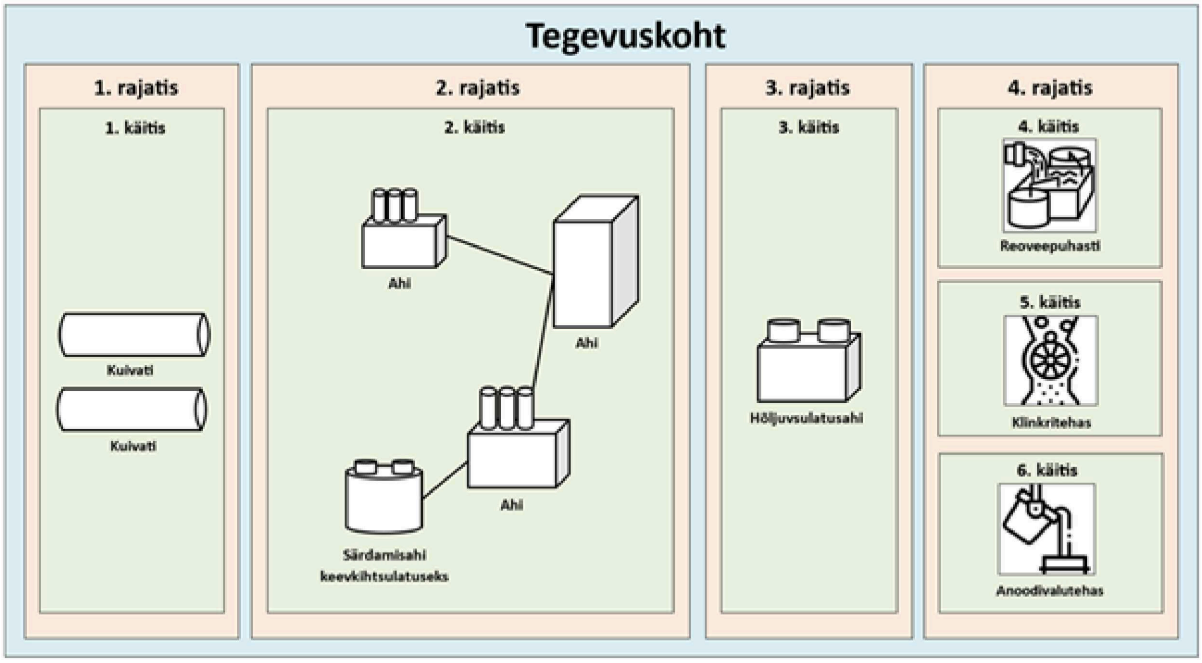

5.7.4. *Asulareoveepuhastid (võimsusega vähemalt 100 000 inimekvivalenti)*

Asulareoveepuhastite puhul on ühes rajatises tavaliselt üks käitis. Sama ettevõte võib samas rajatises aga eraldiseisva, kuid seotud toiminguna tegeleda sette või nõrgvee vastuvõtu ja puhastamisega. Sel juhul on rajatises kaks või enam käitist.

Kui tööstuskäitise omanikule kuulub asulareoveepuhasti (või kui tema reoveepuhastit kasutatakse ka asulareoveepuhastina), on soovitatav esitada eraldi andmed kahe eri käitise kohta. Sel juhul tuleks esitada tööstuskäitise kaudse heite andmed, mis kajastavad saasteainete ülekannet asulareoveepuhastisse (kui ülekantavad kogused ületavad IEPRi II lisas osutatud künniseid).

5.7.5. *Söödapõhine vesiviljelus, mille tootlikkus on suurem kui 500 tonni aastas*

Rajatise määratlemisel kehtib sama põhimõte, mida kasutati Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri määruse kohases aruandluses (vt punkt 4.2). Vesiviljeluskäitises on tavaliselt mitu sumpa, kiirvoolukanalit või basseini, mida käitab sama käitaja. Selleks et käitisi saaks käsitada sama rajatisekoosseisus olevana, eeldatakse nende teatavat geograafilist lähedust. Näiteks võivad rajatise moodustada mitu sama saare juures asuvas lahes olevat sumpa, kui need kuuluvad samale käitajale. Sama rajatisena käsitatakse ka sumpasid, millel on sama käitaja ning mis asuvad samasse saarestikku kuuluvate eri väikesaarte rannikualadel ja on koondatud ühte piirkonda.

Selle tegevusvaldkonna puhul kohaldatakse tootlikkuskünnist käitise tasandil. Seega tuleks ühte rajatisse kuuluvate käitiste arvu kindlaksmääramisel pöörata tähelepanu sellele, et käitise tootlikkus ei jääks eksikombel alla IEPRi I lisas sätestatud tootlikkuskünnise. Seega on oluline tehnilise seose määratlus (vt punkt 4.1). Meres asuva vesiviljelusrajatise puhul tähendab tehniline seos seda, et mitu sumpa või üksust on omavahel füüsiliselt või funktsionaalselt seotud, näiteks ühise taristu kaudu (söötmine, veesüsteemid, seire) või logistikapõhiselt (nt keskselt hallatav sööda ladustamine, kemikaalide käitlemine, väljapüük, jäätmete kõrvaldamine), ning neid majandatakse ühtse tootmistegevuse raames.

Kuigi eri veeloomaliikide puhul võib olla vaja arvesse võtta eri keskkonnakaalutlusi, ei ole pelk eri liikide olemasolu mõjuv põhjus ühe rajatise jagamiseks mitmeks käitiseks, sest kõnealuse tegevusvaldkonna kirjeldus ei ole seotud liikidega. Vesiviljeluse tegevusvaldkonnas võib olla juhtumeid, kus ühele ettevõttele kuulub rühm sumpasid, kuid mõnda neist jagatakse (ajutiselt) mõne teise ettevõtte/käitajaga. Sel juhul tuleks asjaomast sumpade rühma omandiõiguse alusel käsitada

ühe rajatisena. Omanik on kohustatud esitama heiteandmed kõigilt käitajatelt, kes tema sumpa(sid) kasutavad. Tasub tähele panna, et termini „omanik“ kasutamine selles kontekstis on käesolevas suunisdokumendis termini „käitaja“ läbiva kasutamise kõrval erandlik. Kui pädev asutus otsustab teha heitkogused kindlaks käitaja nimel, nagu on osutatud IEPRi artikli 6 lõikes 9, ei pea käitajad seda ise tegema ega esitama asjaomasele asutusele kõnealuseid andmeid.

Joonisel 5.16 on kujutatud stsenaariumi, kus kalakasvandusel on kaks käitajat, kellel on erinev arv eraldi sumpasid. Need sumbad on tavaliselt üksteise külge kinnitatud ning sellega on loodud tehniline seos, mis võimaldab käsitada neid vesiviljelustööstuses kasvandusena. Joonisel 5.17 on aga kujutatud pisut teistsugust stsenaariumi, kus 1. ja 2. käitis kuuluvad samale ettevõttele, kuid nendes kasvatatavad kalad võivad kuuluda teistele ettevõtetele. Nagu on selgitatud eespool, kuuluvad need käitised omandiõiguse alusel ühte ja samasse rajatisse (1. rajatis). Lisaks on joonisel 5.17 kujutatud suur kalabassein, mida käitab teine ettevõte ja mis kujutab endast eraldi rajatist.

Joonis 5.16

Näide meres asuvast kalakasvandusest, millel on kaks käitajat

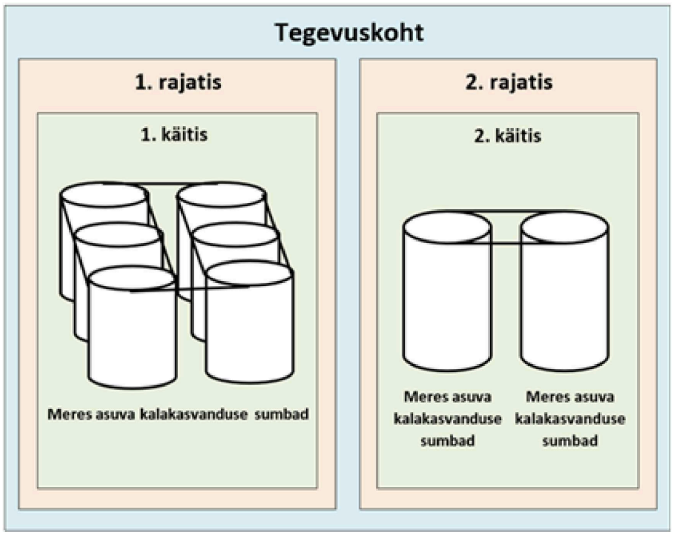

Joonis 5.17

Näide meres asuvast kalakasvandusest, millel on rohkem kui üks käitaja

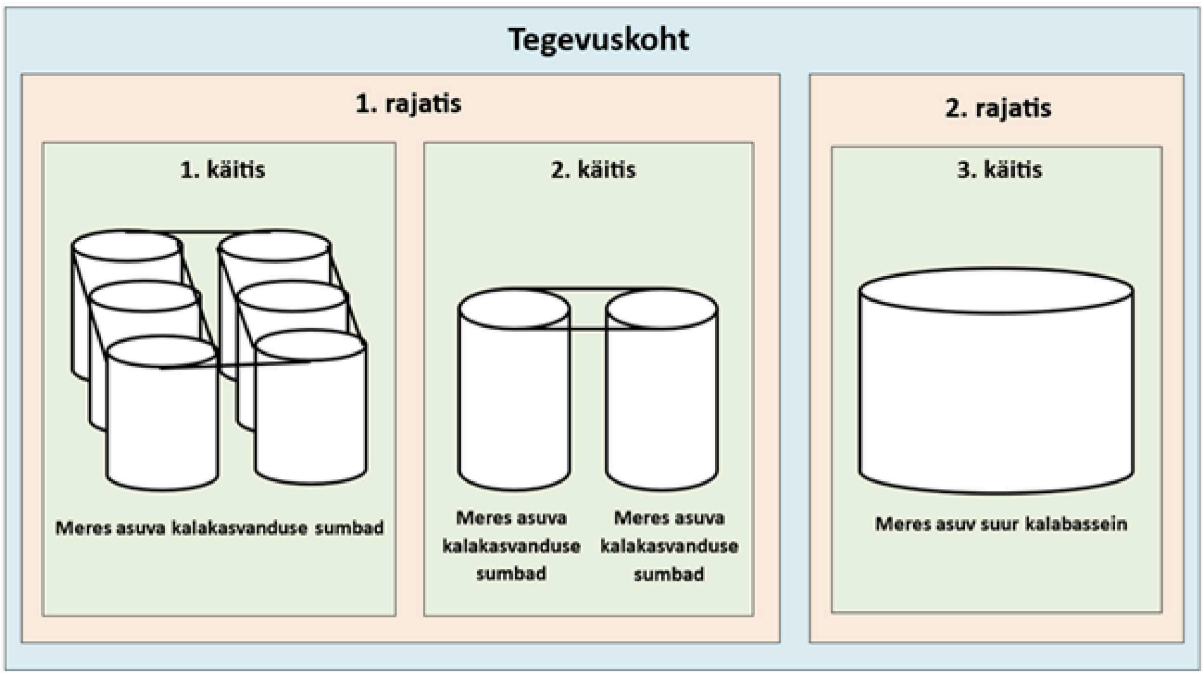

5.7.6. *Laevaehituseks ja/või laevade lammutamiseks, laevade värvimiseks või nendelt värvi eemaldamiseks kasutatavad käitised, mis on ette nähtud vähemalt 100 m pikkuste laevade jaoks*

See tegevus (IEPRi kohane tegevusvaldkond 8) hõlmab väga erinevaid protsesse (st ehitamist, lammutamist, värvimist ja värvi eemaldamist). Enamikul juhtudel kasutatakse käitist nendest protsessidest üksnes ühe jaoks. See tähendab, et selle tegevuse puhul on rajatise ja käitise vahel enamasti üks ühele seos. Kui aga samale käitajale kuulub väga suur kompleks, võib see hõlmata eri osakondi iga kõnealuse tegevuse jaoks (nt eraldi osakonnad vähemalt 100 m pikkuste laevade ehitamiseks ja nende värvimiseks). Kirjeldatud juhul tuleks esitada andmed rajatise kõnealuse kahe käitise kohta, sest nende protsesside keskkonnamõju on erinev ja need ei ole omavahel seotud.

5.7.7. *Vee elektrolüüs vesiniku tööstuslikuks tootmiseks – käitised, mis ei kuulu IED I lisa kohaldamisalasse*

See tegevusvaldkond hõlmab käitisi, kus viiakse läbi vee elektrolüüsi, mis ei kuulu IED kohasesse tegevusvaldkonda 6.6 („Vee elektrolüüs vesiniku tootmiseks tootmisvõimsusega üle 50 tonni ööpäevas“). Pädevad asutused peaksid kõnealuste käitiste määratlemisel lähtuma samadest kriteeriumidest kui tegevusvaldkonda 6.6 kuuluvate tegevuste puhul, kuna läbi viidav tegevus on sama, ehkki tootmisvõimsus on teistsugune.

6. KOKKUVÕTE

Käesolevas suunisdokumendis on esitatud üksikasjalik teave selle kohta, kuidas andmete esitajad peaksid IEPRi alusel määratlema tegevuskohti, rajatisi ja käitisi ning nende kohta andmeid esitama. Dokumendis keskendutakse IEPRi ja IED kohaselt nõutavale hierarhilisele aruandlusstruktuurile, mis põhineb omakorda INSPIRE määrusel, millega soovitakse hõlbustada ruumi- ja keskkonnaandmete lõimimist poliitikakujundamise eesmärgil.

Suunistes selgitatakse tegevuskohtade, rajatiste ja käitiste erinevusi ja seoseid, sealhulgas kriteeriume tehniliste üksuste, paiksete käitiste ja otseselt seotud tegevuste kindlakstegemiseks. Samuti käsitletakse keerukaid aspekte selle üle otsustamisel, millisel juhul tuleks mitut käitist käsitada tehnilistest seostest ja tegevuslikust sõltuvusest lähtuvalt osana ühest rajatisest.

ELi tööstusobjektide registri 2022. aasta andmestiku analüüsist nähtub, et enamikul rajatistel on üks ühele seos käitistega, kusjuures liikmesriigiti esineb teatavaid erinevusi.

Keerukate olukordade puhul tuleb arvesse võtta iga üksikjuhtumi asjaolusid ja vajaduse korral konsulteerida pädeva asutuse loaandjate, Euroopa Keskkonnaameti või komisjoniga. Ettevõtjate jaoks ette nähtud Euroopa Keskkonnaameti kasutajatoega saab ühendust võtta aadressil industry.helpdesk@eea.europa.eu.